

USVA

ZINE 3/2005

<i>Pääkirjoitus</i>	3
<i>Boris Hurtta: Roskakirjailijan nuottiavain</i>	4
<i>Hannu Rajaniemi: Isännän ääni</i>	7
<i>Anne Leinonen: Ääni Skotlannista</i>	17
<i>J Pekka Mäkelä: Mitä kuuntelin tänään(kin)</i>	20
<i>Petri Laine: Jälkikuva; Ratkaisematon</i>	21
<i>Marianna Leikomaa: Filkit Suomessa</i>	24
<i>Petri Salin: Suuri kuulemisen tuoma vapautus</i>	28
<i>Irma Hirsjärvi: Viikonloppu maalla</i>	33
<i>Uutisia</i>	35

Yhteystiedot / Vastaava toimittaja:

Anne Leinonen

anne.leinonen@pp7.inet.fi / usvazine@gmail.com

Kiisterintie 146, 50670 Otava

Usva julkaisee spekulatiivista fiktiota, artikkeleita sekä grafiikkaa. Ota yhteyttä, niin saat tarkemmat tiedot, missä formaatissa aineistot kannattaa toimittaa.

Kansikuva: Tero Niemi

Graafinen ulkoasu: Eija Laitinen

Taitto: Anne Leinonen

Kuvitus ja grafiikka: Corelin kuva-arkisto, Morguefile.com

Valokuvat: Sari Eronen-Mäkelä, Anne Leinonen

Kirjoittajat: Irma Hirsjärvi, Boris Hurtta, Petri

Laine, Marianna Leikomaa, J Pekka Mäkelä, Hannu

Rajaniemi, Liisa Rantalaiho, Jan Silander, Petri Salin,

Pasi Välikynen

Hallintoneuvosto:

Petri Salin, Petri Laine, Helena Numminen, Raija

Komppa-Rannaste, Datapeltojen pehtoori, Anne

Huotarinen, Eija Laitinen, Markku Lappalainen, Ulla

Huopaniemi-Sirén, Liisa Rantalaiho

Tekstien ja kuvien copyright on tekijöillä.

Lehti ilmestyy neljä kertaa vuodessa osoitteessa

www.usvazine.net.

ISSN 1795-6242

Usva 3/2005 julkaisupäivä: 26.11.2005

4/2005 ilmestyy joulukuussa.

Sisällys

Usva 3/2005 on teemanumero, jonka sisältö kietoutuu musiikin ympärille.

J Pekka Mäkelä ja Boris Hurtta kertovat kolumneissaan, kuinka he ovat saaneet musiikista kirjoittamisinspiraatiota. Hurtta on kirjoittanut novelleja liittyen mm. Olavi Virran ja Roy Orbisonin musiikkiin, kun taas Mäkelä innostui Bollywood-musikaaleista.

Marianna Leikomaan artikkelissa puhutaan filkeistä ja siitä, miten ne liittyvät science fictionin ja fantasian harrastamiseen. Mukana on myös Leikomaan, Liisa Rantalaihon, Jan Silanderin ja Pasi Välikynsen kirjoittamia filkkejä, osa ennen julkaisemattomia.

Numeron novelleissa on musiikkia mukana sekä vahvana mausteena että pienenä ripauksena. Jokainen novelli on myös kirjoittanut saatesanat, jotka valottavat novellin taustoja. Edinburghissa tällä hetkellä asuva Hannu Rajaniemi tykittää vauhdikkaan tulevaisuusvision kopioinnin ja monimutkaisten omistusoikeuksien maailmasta. *Isännän*

ääni kertoo koirasta ja kissasta, joilla on suuri tavoite ja keinot tavoitteen toteuttamiseksi.

Petri Laineelta on mukana *Rammsteinin* sanoituksien innoittamat lyhytnovellit *Jälkikuva* ja *Ratkaisematon*, joissa kerronta on tiivistetty oleelliseen.

Suuri kuulemisen tuoma vapautus on matka musiikin syvimpään olemukseen ja musiikin vaikutuksiin. Petri Salin tulkitsee tässä novellissa Wagnerin *Tristan und Isolde*n synnyttämiä voimallisia tunteita.

Irma Hirsjärven *Viikonloppu maalla* ei alun perin ole kirjoitettu varsinaiseksi musiikkinovelliksi, mutta musiikilla on siinä oma tärkeä symboliarvonsa. Novelli antaa omintakeisen ja yllätyksellisen näkökulman eroottisen viikonlopun viettoon.

Numeron kansikuvan kirjoituskonegramofoni on Tero Niemen tekemä.

PÄÄKIRJOITUS

Discovery Channelilla pyörivä MythBusters tarttuu aina johonkin urbaaniin legendaan tai todeksi uskottuun väitteeseen, ja selvittää, pitääkö juttu paikkansa vai ei. Yhdessä jaksossa sarjan vetäjät tutkivat väitettä, jonka mukaan kasveille puhuminen saa ne kasvamaan paremmin.

Tutkijat järjestivät neljä kasvihuonetta, joiden ympäristötekijät olivat samat: sama ravinto, sama määrä vettä, yhtä paljon valoa eikä ylimääräisiä häiriötekijöitä. Ensimmäinen kasvihuone oli äänetön. Toisessa soitettiin nauhoitetta, jossa kasveille leppereltiin ja kehuttiin niitä. Kolmannen nauhalta tuli kiroilua ja sättimistä. Neljännelle tutkijat etsivät antikvariaatista mahdollisimman nopeaa ja aggressiivista thrash-metallia.

Ja kuinka sitten kävikään?

Kun kasvihuoneet tarkastettiin kuukausien päästä, pystyi eron näkemään paljain silmin. Metallimusiikkia saaneet kasvit olivat rehahtaneet parhaimpaan kasvuun, kun taas äänettömässä tilassa olivat jääneet pienimmiksi. Kehujen ja sättimisen välillä ei ollut havaittavissa eroa. Selityksenä ilmiölle ovat ääniaallot, jotka aktivoivat kasvien kasvamista.

Tämän pilke silmäkulmassa tehdyn tutkimuksen tulos on kiehtova. Musiikki saa kasvit kasvamaan, joten miksei musiikki voisi saada myös muunlaisia asioita kukoistamaan ja myös meissä ihmisissä. Kuten luovuutta.

Minua on aina kiehtonut se, kuinka kirjoittaja tekee kirjoitustyön kammiossaan ja millaisia ihan laillisia virikkeitä tekstien syntymisprosessin aikana voi käyttää. Finncon 2004 –tapahtumassa Jyväskylässä esiintynyt Atro Lahtela kertoi, että tekstiä tehdessään hän saattaa jäädä kuuntelemaan samaa levyä tai jopa samaa biisiä, jos se sattuu tukemaan työn alla olevan käsikirjoituksen tunnelmia. Musiikki auttaa pääsemään oikeaan fiilikseen. Toisille kirjoittajille musiikki toimii häiriötekijöiden häivyttäjänä, sillä riittävän kovalla soiva äänivallia tai kuulokkeiden käyttö hukuttaa alleen perheen pitämät äänet.

Musiikki voi toimia taustalla kirjoittamisen aikana. Se pystyy herättämään tunteita ja muistoja, ruokkimaan muita aisteja: musiikki voi tuntua rintakehässä fyysisenä aistimuksena, yhdistyä johonkin muistoon niin että asia maistuu suussa saakka. Laulujen sanat voivat olla yksinkertaisesti niin kauniit, että ne saavat meidät itkemään tai nauramaan. Melodia voi temmata mukaansa, yhdistyä johonkin aiemmin kokemaamme ja tempaista mukaansa.

Aistimaailma on kaunokirjallisuudessa muutenkin tärkeä osatekijä. Pelkän visuaalisen havaitsemisen lisäksi kaunokirjallisessa tekstissä tulisi olla myös hajuja, makuja, tuntemuksia ja ääniä. Hyvä kaunokirjallinen teksti on kuin musiikkia:

soljuvaa ja rytmikästä. Jotkut tekstit tykittävät nopeasti kuin kitarasoolo, toiset taas viipyilevät rauhallisissa äänimaisemisissa.

Portissa 1/2004 ilmestynyt ”Lautturin tytär” on minulle henkilökohtainen todiste siitä, että musiikki voi kannatella tarinaa eteenpäin. Novellin taustalla on Verenpisara-nimisen, raskasta ja melankolista suomalaista rokkia soittavan yhtyeen laulu ”Aamunodottaja”. Laulajalla on samaan aikaan karhea ja kova ääni. Sanoitukset ovat suomenkieliset, tavoittelevat ehkä CMX:n henkeä, mutta eivät ole runoina yhtä nappiin osuneita kuin A. W. Yrjänän vastaavat sanoitukset.

Laulun kertojaminä näkee jäähyväisiä ja katselee ohi lipuvia ruumisarkkuja. Hän avaa arkun kansiä ja kertosäkeessä lauletaan seuraavasti: *Ja pyysin heräämään / kertomaan minulle sumun läpi saattajasta / vastarannan yksinäisestä / aamunodottajasta*. Laulun sanoitukset jäivät vaivaamaan mieltäni. Ne yhdistyivät Kalevalan tarinoihin Tuonelan virrasta ja erityisesti kuvauksiin Tuonon tytistä. Näin mielessäni Tuonelan joella olevan naisen, joka tuijottaa vastarannalle ja odottaa jotakin. Muuta tekemistä hänellä ei olekaan kuin odottaminen. Mutta mitä kerrottavaa on tarinassa, ellei siinä ole jotakin ristiriitaa, joka rikkoo seestyneen tilanteen? Ehkä siis kirjoittaisinkin siitä, miten nainen päätyi seisomaan rannalle. Mikä saa hänet odottamaan ja kysymään vainajilta terveisiä elävien maailmasta?

Tuosta yhden laulun sanoitusten herättämästä mieli- ja kielikuvien myllerryksestä syntyi lopulta novelli. Luonnollisesti siihen tuli mukaan kaikkea muutakin kuin vain pelkästään tuo yksi ajatus: kuuntelin myös CMX:ää, Kotiteollisuutta ja Viikatetta, kun tavoittelin melankolisen rakkaustarinan tunnelmaa. Itsellenikään ei ole enää merkitystä, miten kauas laulun sanoista ja kappaleen herättämisestä alkuperäisistä ajatuksista tarina karkasi. Sen juuret ovat laulussa, joka lähti elämään omaa elämäänsä – laulussa jota kuuntelin niin paljon että kyllästyin siihen.

Tässä Usvan numerossa on kolumneissa ja novellien saatesanoissa samankaltaisia tarinoita. Musiikki on innoittanut, antanut aiheen novelliin tai ollut muuten vain taustalla luomisprosessin aikana. Kuulaita ja heleitä säveliä kaikille lukijoille!

Anne Leinonen

Tämän numero taiton soundtrack: CMX: *Pedot*, *Cradle of Filth*, *Leaves' Eyes*; Lovelorn, Ruoska: *Radium*, *System of a Down*; Mesmerize, YleX:n ohjelmavirta

Boris Hurttu

ROSKAKIRJAILIJAN NUOTTIAVAIN

Tämä artikkeli on häpeämättömän subjektiivinen selvitys siitä, miten olen käyttänyt musiikkia stimulanssina kirjoitus-työssäni sekä minkälaisia musiikkiin liittyviä juttuja minulta on julkaistu. Kenties se antaa lukijoille vihjeitä niistä luomisprosesseista, joiden tulos tällainen teemanumero on, ja tuottaa muille kirjoittajille ahaa-elämyksiä.

Nuorena olin koppava ja pidin itseäni tiettyjen populaarimusiikin sektorien pätevänäkin asiantuntijana, suoranaisena edelläkävijänä, mutta ikinä en ole luullut olevani aktiivisella tavalla musikaalinen. En osaa soittaa, en saa laulaa julkisesti, en pysty arvioimaan onko konsertin äänentoisto pielessä. Olen säilötyn musiikin mies ja keräilijä ja mieluummin kuin menen kuuntelemaan iänikuista suosikkiani, joka saapuu Pori Jazziin jäähyväiskierrueellaan, ostan divarista hänen varhaistuotantoon kuuluvan levynsä, etenkin jos löytyy alkuperäisäänitys alkuperäisellä kannella. Kuuluisuutta saanut ainoa kuuleva korvani on jostain kumman syystä hyvin tarkka erottamaan, mikä on vuoden 1956 originaaliversio ja mikä kaksi vuotta myöhemmin isolle levy-yhtiölle tehty tarkka kopio. Heti alkuun tulkoon myös sanotuksi, että vaikka musiikkiaiheisia kertomuksiani on lukuisia ja olen usein kokenut onnistuneeni, turpiin on tullut.

Syy on selvä. Ne ihmiset, jotka yleensä lukevat juttujani taitavat olla pääosin nuorempaa polvea eivätkä jaa musiikkimakuaani. Ne taas, jotka halulla lukisivat Olavi VIRRasta, 1940-luvun Chicagon citybluesista tai rock and rollista, eivät harrasta sci-fi-lehtiä eivätkä vahingossakaan tartu jonkun epäilyttävän kauhukirjailijan tekeleisiin. Kaikki eivät sitä paitsi tykkää siitä, että ”oikeaa asiaa” vääristellään kaunokirjallisin konstein. Emmin minäkin ryhtyä lukemaan, jos tarina koskettaa heviä, punkia, klassista musiikkia saati jotain niin uudenaikaista, ettei minulla ole sille nimeä. Jos pystyn voittamaan ennakkoluulon, yllätyin usein iloisesti. Tässä vaiheessa vaihdan Mauno Kuusiston levyn Gladys Knight & Pipsiin ja kuuntelen kappaleen ”Either Way I Lose”. Kansanvalistajan tehtävä on epäkiitollinen. Terveisiä Toni Jerrmanille, joka aina jaksaa hehkuttaa mitä mainioita levyjä on kuunnellut lehteä tehdessään. En suurin surminkaan suostuisi kuuntelemaan niitä, mutta kyllä minä mieluusti

Tähtivaeltajaa luen.

Musiikilla on minunlaiselleni kirjoittajalle kolme erilaista käyttötarkoitusta. Se voi toimia äänitapettina, lähdemateriaalina tai pitää yllä tunnelmaa.

Edesmennyt scifin ammattilainen, suomentaja ja dramaturgi Pekka Markkula oli ollut nuorempana kova musiikkimies ja Musan ja Soundin toimittaja. Kaikki äänilevynsä hän oli kuitenkin maailman myrskyissä hävittänyt ja kuunteli työskennellessään Radio Suomea tai muuta vastaavaa kanavaa, jonka ohjelma oli enimmäkseen harmitonta kevyttä musiikkia. Pekka puhui äänitapetista ja se on osuva nimitys. Joutava intohimoja nostattamaton taustääni, jonka on itse valinnut ja jonka voi katkaista napin painalluksella. Se vaimentaa huoneen ulkopuolelta kantautuvat hallitsemattomat äänet kuten liikenteen melun ja hälisevät naapurit. Se on kuin peitto nukkujalla. Se jopa luo työnteon ilmapiirin ja edesauttaa keskittymistä.

Mutta Pekkakin huomasi, ettei radio-ohjelma ole paras tapetti. Hän, folkrockin sankari, raivostui siirappisista hömppäiskelmistä ja joutui väittelyyn toimittajien kanssa. Meikäläisen ärsytyskynnys on vielä matalampi ja koen radion enimmäkseen häiritseväksi tekijäksi.

Pölpöttävät juontajat, ohjelmaan soittelevat kylähullut, inhottavat mainokset, raivostuttava soittoilista. Näiltä osin lähes puhtaat Ylen ykkönen ja klassisen musiikin kanava taas eivät ole minun juttujani. Groove voisi ollakin, mutta sen ryhdyttömässä äänivirrassa parhaat soulklassikotkin tuntuvat hissimusiikilta. Ohjelma voi myös olla liian kiinnostavaa ja unohdun sen pariin. Velttouttani tyydyn välistä radiotapettiin, mutta heti kun kirjoittamiseni alkaa tökkiä, tuskastun ja lyön toosan kiinni. Aika usein työskentelen hiljaisuudessa kaipaamatta mitään taustääntä.

CD-levyjen ja tietokoneiden aikana oman äänimaailman rakentaminen ei ole ongelma. En tietenkään käytä internetin palveluja, mutta tiedän sieltä löytyvän suppean teeman äänikanavia, vaikkapa amerikkalaisten doo-wop-yhtyeiden hittejä nonstopina, mikä ajoittain kelpaisi minullekin. Se vain häiritsee, että levyt soivat ennalta arvaamattomassa järjestyksessä. Sinatraa saat kuunnella yötä päivää, jos häntä kaipaat, ja

Elvistä, countrya, polkkaa, Mantovania ja 101 joust. Miten lie etnisemmän vaihtoehdon laita? Eksoottinen musiikki on sikäli hyvää, että sanat eivät häiritse, kun ei ymmärrä kieltä. Paras tapetti on tuttu ja turvallinen albumi, johon korva on jo tottunut, muttei tympääntynyt. Erityisessä suosiossani ovat melodinen jazz ja viihteellinen instrumentaalmusiikki, mutta melkein mikä hyvänsä käy kunhan vain levy on oma ja sen voi vaihtaa toiseen heti kun alkaa tökkiä. En yritä käännäyttää ketään, joten jätetään nimet vähemmälle. Tähän ikään on tullut kuunneltua ja ostettua monenlaista. Vinyyliä piisaisi puolen vuoden yhtämittaiseen soittoon ja CD-koelma paisuu ja monipuolistuu pyhistä päätöksistäni huolimatta. Nyt jarrut päälle! Ei sentään pidä luulla, että ostan levyjä kirjoitustarpeitani ajatellen. Paitsi poikkeustapauksissa.

Oscar Hijuelos kertoo, miten hän soitteli kuukausimääriä perheensä kokoelmista löytyneitä vanhoja latinoalbumeja, rumbaa, sambaa, mamboa ja cha-cha-chata kirjoittaessaan menestysteosta ”Mambo Kings”, joka sivumennen sanottuna on parempi kuin siitä tehty elokuva. Tämän metodin minäkin omaksuin, kun aloin kirjoittaa kaunokirjallisuutta. Se juontui kuin itsestään niiltä ajoilta, jolloin olin kirjoitellut artikkeleja Blues News –lehteen. Tällöin kyse ei olekaan äänitapetista vaan pyrkimyksestä tunkeutua tekeillä olevan tarinan äänimaailmaan ja päästä tiettyyn tunnelmaan.

Nuori mies ajaa autolla tyttönsä luo ja vie hänelle lahjan. Minä jos tuosta kirjoittaisin, kertoisin että auto on entisöity Volvo Amazon. Miehellä on vaarin omakotitalon ullakolta löytynyt Rocco –nahkarotsi ja James –farkut ja hän kuuntelee risalta kasetilta Spotnicksien rautalankamusiikkia ja juuri nyt soi ”Amapola”. Senkin kertoisin, että hän vie lahjaksi hajuvettä ja mainitsisin mitä merkkiä se on. (Enkä yhtään odota, että markkinointiväki panisi merkille mieltymykseni yksityiskohtiin ja alkaisi sponsoroida piilomainontaani.) Kaikki eivät suinkaan pidä hyvänä näin viihteellistä kerrontaa, mutta saavat olla pitämättä ja lukekoot muiden tekstejä. Minä taas kiusaannun, kun luen sellaista mistä kaikki krumeluurit on riisuttu. Usein tuntuu siltä, että kirjailija suuresti yliarvioi tarinansa ainutkertaisuutta ja kykyään pitää lukijan mielenkiintoa vireillä.

Niin, piti sanomani, että tietysti kaivan esille The Spotnicks –yhtyeen levyt ja soittelen niitä miettiessäni millainen tuo nostalgiassa piehtaroiwa romanttinen kundi lopultakin on ja miten hän vastaa asettamiini haasteisiin. Melkein kaikki me kuuntelemme päivittäin musiikkia aktiivisesti tai passiivisesti. Kirjailija voi kertoa yhtä ja toista tarinassaan soivan musiikin (ja muun havaittavissa olevan populaarikulttuurin) kautta. Kovinkaan moni tieteiskirjoittaja ei tätä hyödynnä, ehkäpä siksi että heidän kertomuksensa tapahtuvat sellaisessa ajassa ja ympäristössä, ettei musiikki tunnu oleelliselta. Mei-

käläisen jutuissa veisataan hautajaisvirsiä pihisevän harmonin säestyksellä, ravintolaorkesterit häiritsevät ruokailua, fetsipäiset pönäkät herrat katselevat silmät kiiluen napatanssia, ylpeä maestro pianobaarissa yrittää hukuttaa keskustelun skaaloiltaan, kumekaaniset jalopuuradiot pauhaavat konserttimusiikkia ja hullu posteljooni hoilaa ”Kuningaskobraa”.

Novellini sijoittuvat usein lähimenneisyyteen. Lähihistoriaan, sanoo nuorempi polvi. Jos kirjoitan vaikkapa 1940-luvusta, kuuntelen sen aikakauden levytyksiä. Olen haalinut lähes kattavan kokoelman sekä suomalaista että kansainvälistä populaarimusiikkia sotavuosilta aina 70-luvulle asti, ja vanhempaakin löytyy. Kaikkeen uudempaan suhtaudun epäluuloisesti ja suosin junttimaisesti kotimaista iskelmää, joka ei ainakaan tietoisesti pyri ärsyttämään minua.

Kun tein nykyaikaan sijoittuvaa novellia ”Tuulinen syksy” (Portti 1-2005), jossa kirjakauppias Valdemar Rydberg jäljittää 1940-tehtyjä Olavi Virran levytyksiä, kuuntelin Sointulevymerkin kokoelmia ja Virran varhaistuotantoa. Valdemar Rydberg, muuten, on äärimmäisen epämusikaalinen ihminen, mutta saattaa innostuessaan hyrällä käreällä äänellä jotain vanhaa slaageria ja silloin minunkin pitää sitä soittaa ja jopa laulaa.

Ellei tarvitsemaani musiikkia löydy CD-muodossa, kuuntelen vinyyliä, joskin se on vaivalloisempaa. Jopa singlejä ja savikiekkoja soittelen ellei muu auta, mutta niiden lomaan ei ehdi kirjoittaa mitään, joten sitä voi rinnastaa lähdekirjallisuuden tutkimiseen. Oikeaan tunnelmaan päästäkseni ja siinä pysyäkseen kuuntelen ahkerasti tarinani tapahtuma-aikaan ja henkeen sopivia levyjä. Äänitapetin tuli olla neutraali, mutta eläytymismusiikiksi sopii parhaiten suurella tunteella ja päätöksellä tehty. Pitkän novellin kirjoittamiseen menee helposti kuukausi ja prosessi alkaa muistuttaa sellaista teoreettista tilannetta, jossa valmis filmimusiikki soi kaiken aikaa taustalla elokuvaa tehtäessä.

Lupasinko mainita kiinteästi musiikkiin liittyviä fantasianovellejani? Sininen enkeli (Portti 3/1989) on Roy Orbisoniin liittyvä kummitusjuttu, jossa rokataan niin pirusti. Itseäni kiusaa pari lauteille kiivennyttä asiavirhettä. Parkkipaikka (Portti 2/1998) on scifi, joka vääntyy kauhukertomukseksi. Se kertoo nuorisobändistä nimeltä Alligator-Bob & The Rhythm Aces, joka pyrkii pinnalle soittamalla nostalgista rhythm & bluesia. Bändin albumin sisällönkin suunnittelin. Sex Noveller –nimisessä julkaisussa on Kuninkaalle morsian –niminen kertomus Elviksen ihailijattaresta. Olavi Virran paremmat vuodet (Portti 4/1999) on kuvitelma siitä mitä olisi tapahtunut, jos suosikkilaulajani olisi tehnyt kansainvälisen läpimurron. Tätä kertomusta eivät alan harrastajat kelpuuttaneet listoilleen ollenkaan, mutta minäpä julkaisin

sen myös itsenäisenä teoksena, joka siis on (tai ei ole) fantasia-kirja, jota keräilijöiden on vaikea löytää.

Useimmiten musiikilla on vain sivuosa, jos sitäkään. Muutama esimerkki on paikallaan. Novellissa ”Noidan testamentti” (Portti 3/1993) kerron ikuisesta teologian ylioppilaasta, joka on päätnyt maaseudulle naispapin toimetomaksi aviomieheksi. Hänen bailaus- ja sekoilumusaansa on funkysoul ja sille päälle sattuessaan hän soittelee James Brownia, Kool & The Gangia ja rankkoja mustia gospelyhtyeitä niin että pappilan ikkunat helisevät ja hirsiseinät pullistelevat. Kun asiat menevät poskelleen, hän pakenee autioon metsästysmajaan murjottamaan ja soittaa kerran toisensa jälkeen kierrettävällä matkagramofonilla Henry Theelin savi-kiekkoa ”Luonnonlapsi”.

Novellissa ”Seikkailujen junat” (Portti 1/2003) ei ole pintatasolla lainkaan musiikkia, mutta sain alkukupinän koko juttuun Veikko Lavin kupletista, missä lauletaan Käkisalmen markkinoilta tuodusta väärästä vitosesta. Kuuntelin viikko-kausia sitä ja Toivo Kärjen ja Reino Helismaan rillumareita ja kulkuriromantiikkaa herttaisia Metrotyttöjä unohtamatta.

Mitä on sanottu, pätee myös asiategstiin. 1920-luvun modernistisesta kirjallisesta ryhmästä, Tulenkantajista, kun kirjoitin (Portti 2/2003), tuli ongelma. Niin vanhoja kotimaisia iskelmälevyjä en omista ja banaaleja ne olisivatkin. Pitikö turvata M. A. Nummisen ”neekerijatsiin”, joka kai lähinnä muistutti Olavi Paavolaisen tanssimaa shimmyä? Onneksi löytyi divarista Josephine Bakerin kokoelma ja olihan minulla sentään vähän ragtime jazzia.

Tammi julkaisi takavuosina ”kauhukirjallisen” antologian ”Viiltokuvia”, johon minutkin kelpuutettiin kollegani Kari Nenosen aggressiivisen painostuksen ansiosta. Kirjoitin siihen groteskin tarinan ”Jesus ja Amalia”, joka liittyi varsin hempeään iskelmään ”Jesus es mi pastor”. Se soi päähenkilönä(!) olevan sian päässä, se soi minun Kolumbiasta ostetulla

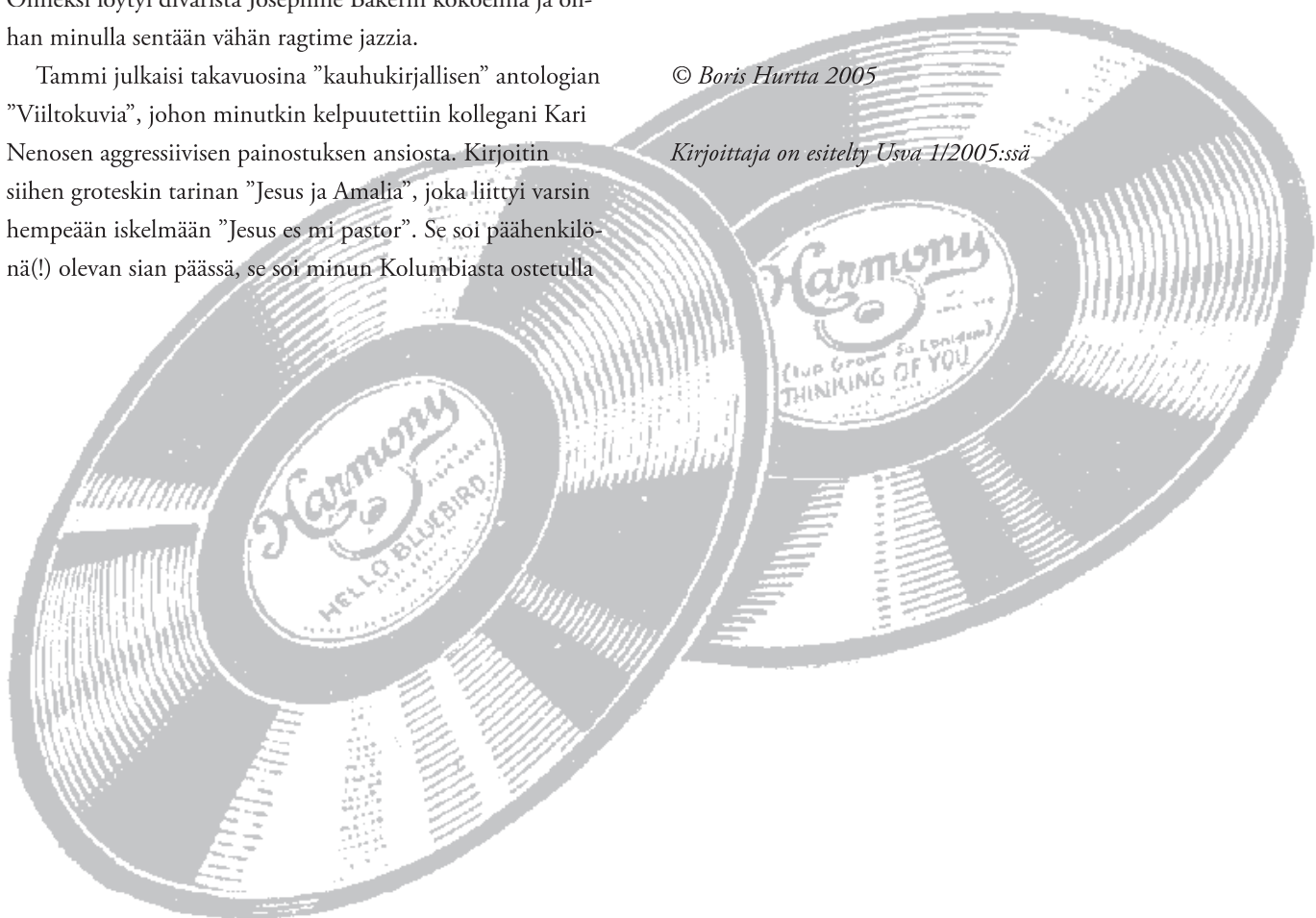
latinokasetillani. Se soi ja soi ja soi minun päässäni. Sahasin tuota laulua päiväkausia. Pakotin itseni transsiin, jossa koin uudestaan vuosikymmenen takaisen Etelä-Amerikan matkani tunnelmat. Ympäristöni sai varmaan osansa ja sen käsitys hulluudestani vahvistui. Tätä kirjoittaessani etsin kasetin ja se oli liiasta soittamisesta pilalla.

Olen tavallani Outsiderin ja Marton Taigan perillinen ja sijoitan tarinoitani eksoottisiin ympäristöihin ja ”vanhaan hyvään aikaan”. En piittaa siitä, että olen epämuodikas. Uusia trendejä tulee ja sammuu kuin valtameren maininkeja, jotka rysähtävät valkealle hiekalle. Rantaudu toki, ison aallon etsijä surfilaudaltasi. Tervetuloa trooppiselle saarelle, missä pasaatituuli kohisee palmunlatvoissa ja savuava tulivuoren kartio kohoo viidakon keskeltä. Poiketkaamme ruokokatoiseen kapakkaan, missä kavalat konnat ja viehkeät donnat odottavat suomalaisen (anti)sankarin lompakkoa. Laiska tuuletin vatkaa tupakansavua. Ahavoitunut merikarhu peittää intialaiselle kauppamiehelle esittelemänsä helmet saastaisella kipparilakilla. Tilaamme arrakkia ja naukuva kiinalainen baarimikko tyrkyttää sen myötä sianlihamuhennosta makeakastikkeella. Tämä on, kuulkaas, kirjoittajalle eläytymisen paikka! Onneksi kiinalainen kiertää radiota kovemmalle.

Ei sellaista musiikkia mitä odotimme. Kuinka maailmassa? Tuon täytyy olla Puccinin oopperasta Tosca! Nuori Maria Callas! Kyllä tästä tarina syntyy...

© Boris Hurta 2005

Kirjoittaja on esitelty Usva 1/2005:ssä

ISÄNNÄN ÄÄNI

Hannu Rajaniemi

Konserttia edeltävänä yönä minä ja kissa varastamme Isännän pään.

Antarktiksens yö on syvänsininen. Nekropolis hohtaa heikosti Bentley'n jäälaksoissa edessämme, kaksi kilometriä merenpinnan alapuolella. Sen kolmensadan metrin korkeuteen kurottavat tornit ovat vankiloita, joiden asukkaiden ajatukset liikkuvat yhtä hitaasti kuin niitä ympäröivä jäätikkö. Tunnen kuonossani lumen ja kuoleman metallisen hajun, ja kiitän mielessäni taivaan Isäntää siitä, että *nunatakin* -- jäästä esiinpistäväään kallionkielekkeen -- jyrkkään eteläseinämään tarrautunut hyötyusvakupla suojaa meitä jäätävältä viimalta.

Vieressäni kissa pesee itseään vaaleanpunaisella kielellään. Kuten tavallista, siitä uhoava rajattoman itsevarmuuden lemu sekä ärsyttää että rauhoittaa minua.

"Vauhtia nyt," sanon sille. "Ei tässä ole koko yötä aikaa."

Se katsoo minua loukkaantuneena ja pukeutuu haarniskaansa. Kvanttipistepanssari ympäröi sen juovikkaan kehon elävän öljyn lailla. Kissa kehrää hiljaa ja kokeilee haarniskan timanttiteräisiä kynsiä jäistä kivenjätkäletä vasten. Ääni vihloo hampaitani ja herättää partaveitsiperhoset vatsassani. Kutsun iiristäytöni lähestymislennolla ilmakehään kylvämämme sensoripölyn syötteen, ja tumma maisema alapuolella muuttuu silmissäni kirkasväriseksi hyperlinkkimetsäksi. Nekropolis on yhtä kuollut kuin sen pitääkin olla: vain taivaalle kohoavat koherentit valolangat kielivät sen tuskallisen hitaista sydämenlyönneistä. Mutta sen palomuuuri on leimuaavaa vihreää tulta, torneihin kahlittuja revontulia -- kirkas ja läpipääsemätön. Ainakin vielä.

On aika pyytää Isoa Koiraa apuun.

Kypärälaserini sinkoaa taivaalle yhden ainoan nanosekunnin kestävä pulssin, juuri tarpeeksi kantamaan yhden ainoan kvanttibitin ylös, sinne jonnekin, missä miljoona jumalaa tanssii nuppineulan päässä.

Odotamme hermostuneen minuutin, ja sitten valorukoukseeni vastataan. Tehotodellisuusnäyttöni valittaa: se ei kykene visualisoimaan punahelikuista fraktaalikoodia, joka taivaalta sataa. Mutta ei sillä väliä. Palomuuuri välähtää ja sammuu.

"Nyt! Nyt!" huudan tohkeissani, ja häntäni piiskaa lumi-

penkkaa vastoin tahtoani: mielessäni laulaa se villi ilo, jonka tunsin viimeksi ajaessani takaa unieni Pientä Eläintä. "Ala mennä jo!"

Kissa naukaisee ja loikkaa tyhjyyteen. Sen haarniskan siivet avautuvat ja tarttuvat arktiseen tuuleen, kohottavat sen ilmaan kuin kiinalaisen irvikissaleijan. Sitten haarniskan kameleonttipinta aktivoituu, ja kissan siluetti sulautuu jäiseen siniseen. Seuraan sydän pamppaillen sen liittoa kohti isännän tornia ja toivon, että osaisin lentää.

A lussa maailmassa oli kolme täydellistä asiaa: ruokakuppi, Pallon villi riemu ja isännän luja käsi niskassa.

Niitä aikoja on vaikea muistaa. Silloin maailmassa ei vielä ollut sanoja, vain ääniä ja hajuja. Meren ja metallin tuoksua, aaltojen tasaista rytmiä ponttooneja vasten. Uusi mieleni, jonka Pieni Eläin minulle antoi, on tuonut sanat mukanaan ja pyyhkinyt pois alkuperäisen valveunen, jossa elin, ja niin-pä osaan kuvailla Paikkaa vain sanoilla.

Paikka haisi pahalta kun tulimme sinne, vanhalta öljyltä ja kemikaaleilta. Mutta siellä oli paljon piilopaikkoja, salaisia kolkkia, ja suuri helikopterikenttä, jossa isäntä leikki joskus kanssani ja heitti Palloa. Pallo oli rakkain esineeni. Punaista muovia, kevyt ja pomppiva, täynnä hampaanjalkia. Se putosi tietysti mereen vaikka kuinka monta kertaa, mutta isännän robotit – ne sudenkorentomaiset pörriäiset, joiden ääni sattui aina hampaisiin ja joita pelkäsin kunnes totuin niihin – hakivat sen aina takaisin. Nyt tiedän, että se oli vanha öljynporaustalutta, jonka isäntä oli ostanut: silloin se oli vain Paikka, eikä minulla ollut muuta maailmaa.

Mitä voin sanoa isännästä? Isäntä oli jumala. Suunnaton olento, joka kantoi minua käsissään, kun olin vielä pentu. Ääni, jota oli toteltava, joka vihasena oli kuin näkymätön piiska. Ja haju, jumalhaju joka täytti maailman, kun olin hänen luonaan.

Päivisin, kun isäntä työskenteli, juoksentelin lautalla ja haukuin lokkeja tai isännän robotteja, jotka vilistivät paikasta toiseen kuin hämähäkit vetäen valokuituseittejä perässään. Tai sitten väijyin kissaa. Nahistelimme aluksi muutaman

kerran, ja niistä ajoista minulla on vieläkin muistona kuonosani ohut, kalpea arpi. Mutta ennen pitkää opimme elämään jos emme sovussa, niin ainakin jonkinlaisessa yhteisymmäryksessä. Lautan koneiston luolat ja varjot kuuluivat kissalle, minä taas hallitsin kantta ja taivasta. Olimme isännän pienen luomakunnan Apollo ja Haades. Mutta iltaisin, kun isäntä katsoi vanhoja elokuvia seinänäytöltä tai kuunteli äänilevyjä rahisevalla gramofonilla makasimme molemmat hänen ja-loissaan. Joskus, kun isäntä tuoksui yksinäiselle, sain nukkua hänen vieressään hytin kapeassa sängyssä, jumalhajuun ja lämpöön käpertyneenä.

Se oli pieni maailma, mutta hyvä ja yksinkertainen. Vähitellen se alkoi haistakin paremmalta. Isännän robotit siivosivat joka nurkan kissan yrittäessä karkoittaa ne reviiriltään sähisemällä. Kemikaalisäiliöt korvattiin humisevilla koneilla, joita ympäröi kylmän ilman tuulahdus ja jotka haisivat pistävältä. Korkeaan poratoriini kasvoi antennista ja kaapeleista metallinen köynnöspuu. Kuppiini alkoi ilmestyä parempaa ruokaa, kun isännän automaattinen keittiö valmistui. Isäntä vietti pitkiä aikoja koneidensa ääressä istuen, sormet mahonkiseen työpöytänsä heijastetulla näppäimistöllä tanssien, päässä neonvärisinä välkkyvät tehotodellisuuslasit. Ja joka päivä hän meni Huoneeseen. Huone oli isännän Paikka. Minulla ja kissalla ei ollut sinne asiaa: siellä isäntä työskenteli yksin, ja vihaiset hämähäkkirobotit vartioivat sen ovea. Joskus sieltä kuului keskustelunpätkiä, riitelyäkin, mutta koska äänillä ei ollut hajuja, en välittänyt niistä sen enempää kuin elokuvien pienistä ihmisistä, joista isäntä niin kovin piti.

Samaan aikaan aloin nähdä unia Pienestä Eläimestä. Muistan vieläkin sen houkuttelevan ja selittämättömän hajun, joka oli kuin haudattuja luita ja pakenevia jäniksiä sekaisin, hajua, jota en voinut vastustaa.

Unissa ajoin sitä takaa hiekkarannalla, suolantuoksuisessa tuulessa. Seurasin sitä rannalta metsään, pitkin mutkaisia polkuja ja läpi tuuhean ruohikon. Aina, kun kadotin sen hetkeksi näkyvistäni, se näyttäytyi valkoisen turkin vilahduksena puitten lomassa, ja tavoitin sen vainun uudelleen.

Eräänä päivänä se puhui minulle. Ja minä ymmärsin.

”Tule,” se sanoi. ”Tule ja opi.”

Pienen Eläimen saari oli täynnä kadonneita paikkoja. Labyrinttiluolia, hiekkaan piirrettyjä viivoja, jotka muuttuivat sanoiksi, tuoksua, jotka lauloivat isännän gramofonin lauluja. Ja vähitellen minä opin: joka aamu herätessäni olin enemmän valveilla. Ja kun näin kissan katsovan isännän hämähäkkirobotteja uusi, tarkkaavainen katse silmissään, tiesin heti, että sekin kävi öisin paikassa, jota ei ollut ja palasi muuttuneena.

Aloin ymmärtää isännän puhetta: äänenpainot, jotka aikaisemmin olivat vain kertoneet, oliko jumalani myönteinen vai vihainen muuttuivat sanoiksi, joita ymmärsin. Hän huomasi sen, hymyili ja pörrötti niskavillojani. Silloin hän alkoi puhua minulle ja kissalle enemmän, pitkinä iltoina,

kun meri ikkunoiden takana oli musta kuin öljy ja sai koko lautan soimaan kuin kello. Isännän ääni oli tumma, syvä ja lempeä. Hän puhui lapsuudestaan, saaresta keskellä suurta sinistä merta. Silloin hänen äänessään oli katkera sävy, ja silloin ymmärsin ensimmäistä kertaa, että sanojen takana oli sanoja, joita ei sanottu.

Kissan ajoitus on täydellinen: se leijuu hetken paikallaan kohoavan ilmapirran kannattelemana ja takertuu sitten tornin kylkeen. Sen timanttikynnet pureutuvat älybetoniin ja purkavat siihen koodia, joka saa rakennuksen luulemaan, että kissa on vain lintu tai tuulen mukanaan kuljettama jääsiru: arkkitehtoninen paikallisuuspuudutus. Sensoripöly kertoo, että torni ei ole havainnut mitään: kissan kynsien alla se on yhtä kuollut kuin asukkaansakin.

Kissa sihahtaa ja sylkäisee. Sen vatsaansa varastoimat hajottajananiitit alkavat syödä reikää rakennuksen seinään. Odotus kestää tuskastuttavan kauan. Kissa lukitsee haar-niskansa eksolihakset riippumaan rakennuksen seinästä ja odottaa kärsivällisesti. Lopulta mustassa seinämässä on rosoreunainen aukko, ja kissa livahtaa sisään. Sydämeni pamppailee, kun vaihdan tehotodellisuusnäyttöni kuvan sen iiriskameroihin.

Kissa etenee tuuletuskanavassa kuin akrobaatti. Näyttö alkaa nykiä, kun se kiihdyttää aineenvaihduntaansa ja lisää vauhtia. Se pudottelee datahaituvia käytävään perässään, jotta saamme säilytettyä yhteyden. Kuiskailen kissalle ohjeita, ja häntäni nykii, kun ajattelen isäntää. Olemme tulossa. Olemme tulossa.

Hukkasin palloni samana päivänä, kun väärä isäntä tuli tuli Huoneesta.

Vaeltelin ympäri lautta ja etsin sitä kaikkialta. Vietin koko päivän nuuhkimalla lautan jokaisen nurkan ja uskaltauduin jopa kannen alle, kissan valtakuntaan, mutta en löytänyt mitään. Lopulta minulle tuli nälkä, ja kun palasin hyttiin, näin kaksi isäntää. Kahdet isännän kasvot, neljä turkkia hyväilevää kättä. Kaksi jumalaa, oikea ja väärä.

Haukuin isäntää hädissäni, en tiennyt mitä tehdä. Kissa katsoi minua halveksivasti ja kiehnasi selkäänsä ensin toisen, sitten toisen isännän jalkoihin.

”Rauhassa vain,” isäntä – toinen isännistä – sanoi. ”Meitä on nyt monta.”

Vähitellen opin erottamaan toisen isännän toisesta. Pieni Eläin oli opettanut minut katsomaan hajujen tuolle puolen, tajuamaan, miltä asiat näyttivät. Isäntä, jonka muistin, minun isäntäni, oli keski-ikäinen tukevahko mies, jolla oli harmaantuvat hiukset ja tylppäsormiset, vahvat kädet. Uusi isäntä oli nuori, tuskin edes mies vielä: hänen kasvonsa olivat kuin mahongista veistetyn kerubin, ja hän oli paljon hoikempi, ja jäntevä. Isäntä kehotti minua leikkimään hä-

nen kanssaan, mutta en halunnut. Uuden isännän haju oli liian tuttu, kaikki muu hänessä liian vierasta. Aloin kutsua häntä mielessäni vääräksi isännäksi.

Isännät työskentelivät yhdessä, kävelivät kannella yhdessä ja puhuivat keskenään koko ajan, usein sanoilla, joita en ymmärtänyt. Olin mustasukkainen ja kerran purinkin väärää isäntää, kun hän yritti taputtaa minua pääläelle. Rangaistukseksi isäntä jätti minut kannelle koko yöksi, vaikka satoi ja myrskysi ja pelkäsin ukkosta. Kissa puolestaan liehitteli väärää isäntää, ja minä vihasin sitä sen takia.

Muistan ensimmäisen kerran, kun isäntä ja väärä isäntä riitelivät. Eräänä hiljaisena yönä makasin isännän hytin oven takana, ja kuulin heidän puhuvan.

”Miksi sinä teit tämän?” kysyi väärä isäntä.

”Kyllä sinä tiedät,” sanoi isäntä. ”Kyllä sinä muistat.” Isännän ääneen hiipi tumma sävy. ”Koska jonkun pitää näyttää, että me omistamme itse itsemme.”

”Omistatko sinä minut?” kysyi väärä isäntä. ”Niinkö sinä luulet?”

”En tietenkään,” isäntä sanoi. ”Mikä kysymys tuo tuollainen on?”

”Joku voisi väittää niin. Sanoit geneettiselle algoritmillesi: tee kymmenentuhatta mutanttiminua, varioi niitä satunnaisesti, valitse niistä ne, jotka muistuttaisivat poikaa, jota sinulla ei koskaan ollut, ne, joiden kanssa haluaisit keskustella ja joita haluaisit rakastaa. Jatka niin kauan kuin koneessa riittää tehoa ja tulosta lopputulos. Se on laitonta, tiedätkö. Hyvästä syystä.”

”Monikot eivät ajattele niin. Ja sitäpaitsi tämä paikka on minun. Täällä vallitsevat minun lakini.”

”Olet kuunnellut monikoita liikaa. Eivät ne ole enää ihmisiä.”

”Kuulostat ihan VecTechin PR-osastolta.”

”Kuulostan sinulta. Sinun epäilyiltäsi. Oletko varma, että teit oikein? Minä en ole Pinokkio. Sinä et ole Gepetto.”

Isäntä oli vaiti pitkään.

”Entä jos olenkin,” hän sanoi lopulta. ”Ehkä tämä maailma tarvitsee gepettoja. Kukaan ei enää luo uutta. Kun olin nuori, luulimme, että jotain ihmeellistä oli tulossa. Jotain uutta. Timanttilapsia taivaalta, jumalia koneista. Enkeleitä. Mutta jäimmekin vangeiksi hetkeen ennen ihmettä.”

”Minä en ole sinun ihmeesi.”

”Olet. Olet sinä.”

”Olisit edes tehnyt itsellesi naisen,” sanoi väärä isäntä äänellä, joka oli kuin veitsi. ”Olisi ollut vähemmän turhauttavaa.”

Tunsin lyönnin pikemminkin kuin kuulin. Väärä isäntä parahti ja melkein kompastui minuun säännätessään ovesta ulos. Isäntä katsoi hänen peräänsä. Hänen huulensa liikkuvat, mutta en kuullut sanoja. Päästin hiljaisen ininän ja halusin lohduttaa isäntää, mutta hän ei edes vilkaissut minuun, vaan meni takaisin hyttiinsä ja lukitsi oven perässään. Raavin ovea hetken, mutta kun isäntä ei avannut, menin kannelle etsimään Palloa.

Lopulta kissa löytää isännän kammion. Se on valtava ja täynnä päitä. Ne leijuvat ruumiittomina ilmassa hyötyusvan täyttämässä timanttilieriöissään, jotka ulottuvat geodeesikupuna kaartuvaan kattoon asti, kuulaita jääpuikkoja, joiden sisällä hitaat kuolleet uneksivat.

Kryotornin raukeaan hermostoon lähettämäni komento toteutetaan, ja yksi pilareista alkaa välkkyä. Isäntä, isäntä, laulan mielessäni, kun näen timanttipinnan takana lepäävät kylmäsinertävät kasvot. Mutta tiedän, ettei se ole isäntä, ei oikeasti, ei vielä.

Älykäs pinta antaa periksi kuin saippuakupla, kun kissa ojentaa proteesikätemsä ja ottaa pään säiliöstä varovasti. ”Varovasti nyt, varovasti,” kuiskaen sen korvaan. Kissa sihahtaa vihaisesti mutta tekee työtä käskettyä: ruiskuttaa päähän sisään säilöjänaniitteja. Sitten se asettaa sen varovasti geelivuorattuun reppuunsa.

Nekropolis on vihdoon havahtumassa: taivaallisen krakkeen nyrkiniskun vahingot on melkein korjattu. Kissa suuntaa kohti pakoreittiään ja kiihdyttää taas aineenvaihduntaansa.

Tunnen sen sydämen staccatolyönnit aistilinkkimme läpi.

On aika sammuttaa valot. Tai sytyttää ne, näkökulmasta riippuen. Polaroin silmäni aurinkolasimustiksi ja kohotan gauss-singon olalleni. Ihmettelen venäläisten käsisiirrännäisten tuntua, omista kantasoluistani kasvatettuja kypälänkorvikkeita, ja vedän liipaisimesta. Sinko tuskin värähtää otteessani, mutta valokuuva lentää taivaalle.

Ydinlataus on pienenpieni, tuskin sadasosaki-

lotonnia: ei edes oikea ydinkärki, vaan hafnium-pohjainen mikroräjähdde. Kuitenkin tarpeeksi sytyttämään pieni aurinko mausoleumin ylle hetkeksi, tarpeeksi keskitettyyn maserpulssiin, joka tekee nekropoliksesta hetkeksi yhtä kuolleen kuin sen asukkaista.

Valo on kuin valkea lyönti suoraan vasten kasvojani. Koko syväne hohtaa sokaisevan kirkkaana kuin luuontelo. Valkoisen kohina täyttää iiriskameralinkin.

Tiesin sen hajusta. Silloin hajut eivät olleet vain aistimuksia, ne olivat totuus, todellisuus. Nyt tiedän, että niin ne ovatkin, ilmassa leijuvia molekyyliä, osia siitä, mitä haistan.

Väärän isännän haju oli väärä. Se hämmensi minua kaikkein eniten: melkein jumalhaju, mutta ei aivan. Langenneen jumalan tuoksu. Ja lopulta väärä isäntä lankesi.

Nukuin isännän sohvalla, kun se tapahtui. Heräsin paljaiden jalkojen askeliin ja raskaaseen hengitykseen unesta, jossa Pieni Eläin opetti minulle kertomataulua.

Väärä isäntä katsoi minua.

”Hyvä poika,” hän sanoi. ”Ssh.” Teki mieli haukkua, mutta vielä silloin isännän haju oli siinä liian väkevä, jotta olisin kokonaan erottanut sen isännästä. Ja niin minä vain heilautin häntääni, epävarmasti, hitain, nykivin liikkein. Väärä isäntä istui sohvalla viereeni ja rapsutti minua korvan takaa haimielisesti.

”Minä muistan sinut,” väärä isäntä sanoi. ”Tiedän, miksi hän teki sinut. Vanhan kapinallisen elävä lapsuusmuisto. Koira parka.” Hän hymyili ja tuoksui ystävällisemmälle kuin koskaan aikaisemmin. ”Tiedän, miltä se tuntuu.”

Väärä isäntä huokasi ja peitti kasvonsa käsillään.

”Paitsi että minä en voi olla lemmikki. En kerta kaikkiaan voi.”

Hän nousi ja meni Huoneeseen. Silloin tiesin, että väärä isäntä oli tekemässä jotakin pahaa, ja aloin haukkua niin kovaa kuin jaksoin. Isäntä heräsi, kompuroi ylös vuoteesta, ja kun väärä isäntä palasi Huoneesta, isäntä oli odottamassa.

”Mitä sinä olet tehnyt?” hän kysyi kasvot valkoisina.

Väärä isäntä katsoi häntä uhmakkaasti. ”Vain sen mitä sinäkin olisit tehnyt. Sinä olet tehnyt väärin, en minä. Miksi minun pitäisi kärsiä? Et sinä omista minua.”

Isännän kädet vapisivat, ja hänen vihansa sai minut vinkaisemaan pelosta. ”Minä voisin tappaa sinut,” hän sanoi. ”Voisin hajottaa ruumiisi, ja heittää jätteet mereen. Voisin uskotella, että olen sinä. Ne uskoisivat.”

Väärä isäntä katsoi lattiaa. ”Mutta sinä et tee niin.”

Isäntä huokasi. ”Ei. En tee niin.”

Hän meni huoneeseensa pelolle ja vihalle haisten ja lukitsi oven. Minä kävin makuulle oven eteen ja murisin vääralle isännälle niin ilkeästi kuin pystyin.

Vien sudenkorentokoneen kryotornin ylle ja vinkaisen helpotuksesta, kun näen kissan katolla.

Kone – käytetty sotilasdrooni – laskeutuu kevyesti. En ole hyvä pilotti, mutta ei minun tarvitsekaan olla: konetta ohjaa 2010-luvulla eläneen sotilaslentäjän aivotallenteesta luotu daimoni, lobotomisoitu mieli, joka on vangittu sokeripalan kokoiseen nanotietokonenokareeseen koneen vatsassa. Sitä kissakin on ohjaamossa, ja ampaisemme äänettömästi kohti stratosfääriä viiden machin hyväillessä koneen adaptiivista kvanttipisteihöä.

”Hyvin tehty,” sanon kissalle ja heilutan häntääni. Se katsoo minua keltaisilla viirusilmillään ja käpertyy kiihdytingeelivuoteelleen.

Vilkaisen kissan istuimen taakse lukittua säiliötä ja nuuhkin ilmaa. Ehkä ilmassa on jo häivähdys jumalhajua, tai ehkä kuvittelen vain.

Mutta se on tarpeeksi tuodittamaan minut syvään koiranuneen, ja ensimmäistä kertaa vuosiin uneksin Pallosta ja Pienestä Eläimestä liukuessamme alas ballistisen kiertoradan jyrkkää selkää.

Ne tulivat taivaalta ennen auringonnousua. Isäntä meni kannelle vastaan pukeutuneena pukuun, joka haisi uudelle ja pistävälle. Hän piti kissaa sylissään, ja se kehräsi hiljaa. Väärä isäntä seurasi vaitonaishana perässä, kädet selän takana.

Niitä oli kolme, suuria koneita, mustakuorisia skarabeja, joilla oli monta jalkaa, läpikuultavat siivet ja metallisilmät. Ne lähestyivät lauttaa matalalla, ja vesi vaahtosi niiden vana vedessä. Kun ne laskeutuivat kannelle, niiden siipien kimeä humina sattui korviini.

Yksi niistä oksensi aamuhämärässä kimaltavaa usvaa, joka kiemurteli hetken ja muuttui sitten tummaihoiseksi, pienikokoiseksi naiseksi, jolla ei ollut hajua. Olin jo oppinut ymmärtämään, että asiat, joilla ei ollut hajua, saattoivat silti olla vaarallisia, joten haukuin naista vihaishasti, kunnes isäntä käski minun olla hiljaa.

”Herra Takeshi,” nainen sanoi. ”Tiedätte, miksi olemme täällä.”

Isäntä nyökkäsi.

”Ette siis kiistä syyllistyneenne kognitorikokseen?” nainen kysyi.

”En myönnä rikosta,” isäntä sanoi. ”Tämä lautta on teknisesti itsenäinen valtio, ja täällä pätevät minun lakini. Autogenesis ei ole täällä rikos.”

”Tämä lautta oli itsenäinen valtio,” nainen sanoi. ”Nyt se on VecTechin omaisuutta. Asiat ovat muuttuneet poissaollessanne, herra Takeshi. Oikeus tapahtuu nykyään nopeammin. Lakiagenttimme mursivat valtionne lailliset suojaukset

kymmenen sekuntia sen jälkeen, kun herra Takeshi” -- nainen nyökkäsi väärälle isännälle -- ”kertoi meille tilanteestaan. Sen jälkeen meillä ei ollut vaihtoehtoja. WIPO:n kvanttituomari on tuominnut teidät hitaalle vyöhykkeelle kolmeksisadaksi vuodeksi, ja kantajina meillä on oikeus panna tuomio täytäntöön. Onko teillä mitään sanottavaa, ennen kuin toimimme?”

Isäntä katsoi väärää isäntää kasvot irveessä kuin vahanaamio. Sitten hän laski kissan maahan ja raapi minua korvan takaa. ”Pidä niistä huolta,” hän sanoi ja kääntyi naisen puoleen. ”Olen valmis.”

Keskimmäinen koppakuoriaisista liikkui kuin iskevä käärme. Isännän ote tiukkeni hetkeksi niskavilloissani kuin emon hampaat ja antoi sitten periksi. Jotain lämmintä roiskui turkilleni, ja ilma tuoksui väkevälle verelle. Sitten isäntä kaatui.

Isännän pää oli leijuvassa saippuakuplassa, jonka koppakuoriainen nieli: toinen niistä otti sisäänsä väärän isännän. Ja sitten ne olivat poissa, ja minä ja kissa olimme yksin verentuoksuisella kannella.

Kissa herättää minut, kun telakoidumme *Carabasin markiisiin*. Ilmalaiva nielee droonimme valaanvatsaansa. Se on läpikuultavana hohtava kristallinen sikari, jonka ohut tukiranka – nanokehrätystä safirista veistetty kalanruoto – kimmeltää sinisenä. Nopean Kaupungin valot ovat kuin neonvärinen tähtitaivas kuuden kilometrin päässä alapuolellamme. Hissikaapelit ankkuroivat laivan kaupunkiin kuin ohuet napanuorat. Konserttavieraiden hissihämähäkit kapuavat niitä pitkin edelleen, ja huokaisen helpotuksesta: emme ole sittenkään myöhässä. En silti vielä uskalla avata henkilökohtaista palomuuriani, sillä tiedän, millainen viestipommitus sen takana odottaa.

”Tervetuloa kotiin,” ilmalaivan ääni sanoo. Kuvittelen ehkä, mutta sekin kuulostaa korvissani jännittyneeltä.

Kiiruhdamme hangaarista suoraan laboratorioon. Valmistelen skannerin, kun kissa ottaa isännän pään varovasti esille: musta fraktaalipensas laskeutuu pesästään lukemattomat molekyylinkokoiset hajotinkärhet väristen. En voi katsoa, kun kissa syöttää isännän sille: skanneri peittää isännän maalliset jäännökset kuin paholaismeduusa ja alkaa syödä niitä. Huijaan itseäni piiloutumalla hajuttomaan keinotodellisuuteen ja alan tehdä omaa osaani, sitä, mitä teen parhaiten.

Lopulta olemme valmiita. Laboratorion nanotehdas suoltaa ulos mustia muovikiekkoja, ja ilmalaivan palvelusrobotit kuljettavat niitä sitä mukaa konserttisaliin. Vatsaperhosten siivet viiltävät minua taas, kun suuntaamme kohti kosmetiikkasalonkia. Kersantti odottaa meitä siellä hermostuksesta täristen, savuke suupielessä: lattialla lojuvista tumpeista päätellen hän on taas polttanut ketjussa. Nyripistä kuonoani tupakan pinttyneelle lemulle.

”Olette myöhässä,” managerimme sanoo. ”Toivottavasti

tiedätte, mitä teette. Tämä show kerää enemmän kvanttilinkkejä kuin Turinin kloonin yksivuotissynttärät. Olette suositumpia kuin Jeesus.”

”Se on tarkoituskin,” sanon ja annan Anetten suihkuttaa kosmetiikka- ja hygieniasuaa matkalla takkuuntuneeseen turkkiini. Se kutittaa ja saa minut pärskimään, ja katson kateellisena kissaa, joka kehrää ja on kuin kotonaan oman imagokonsulttinsa käsittelyssä. Meidät puetaan frakkeihimme tulipalokiireellä. Saville Row’n viimeisen ihmisräätilin suostuttelemisen ompelemaan iltapuvut nelijalkaisille maksoi hirvittävästi, mutta koko uramme on tähdätty tähän hetkeen, nuoli on osumaisillaan: en halua pihistellä viime hetkellä.

”Laitetaan sulle vielä tällainen skini. Vähän mahonkia ja vähän purppuraa,” kuiskaa Anette, mutta en kuule. Mielessäni soi jo musiikki. Isännän ääni.

En tiedä, kuinka kauan makasin isännän ruumiin vieressä tuulessa ja sateessa. Mutta tiedän, että kissa pelasti minut.

En osaa sanoa, oliko se sen tarkoitus vai ei: en ymmärrä kissaa vieläkään, mutta silloin sen mieli oli vielä oudompi, tiukka pieni lankakerä täynnä outoja impulsseja. Kissa sähisi minulle ja kierteli ympärilläni selkä notkolla. Äkkiä se syöksähti eteenpäin ja raapaisi kuonoani kynnellä, joka poltti kuin auringon kuumentama kivi tai tulikekäle, joka kerran lensi kuonolleni isännän nuotiosta rannalla. Suutuin. Olin heikko, mutta suutuin. Haukkuen raivoisasti ajoin kissaa takaa ympäri lauttaa. Lopulta lyhyhistyin nääntyneenä kannelle, ja tajusin, että minun oli nälkä. Onneksi isännän automaattinen keittiö toimi edelleen, ja osasin pyytää siltä ruokaa. Mutta kun palasin kannelle, isännän ruumis oli poissa. Hämähäkkibotit olivat heiträneet sen mereen. Silloin tajusin, ettei isäntä tulisi takaisin.

Sinä iltana käperryin yksin hänen sänkyynsä, sillä minulla ei enää ollut muuta kuin jumalhaju. Ja Pieni Eläin.

Se tuli luokseni unen rannalla, mutta tällä kertaa en ajanut sitä takaa. Se istui hiekalla, katseli minua pienin punertavin silmin ja odotti.

”Miksi?” kysyin. ”Miksi ne veivät isännän?”

Se nuoli huuliaan ja huokasi.

”Et ymmärtäisi. Et vielä.”

”Haluan tietää,” sanoin. ”Haluan ymmärtää.”

”Hyvä on,” se sanoi. ”Kaikesta, mitä teet, muistoistasi, ajatuksistasi, hajuista, joita haistat, kaikesta -- jää jälkiä aivoihisi. Niin kuin tassuistasi jää jälkiä hiekkaan. Ne jäljet on mahdollista lukea: kuvittele, että seuraat toisen koiran jälkiä. Tiedät, mitä se on syönyt, minne tehnyt tarpeensa. Tiedät, miltä siirtä on tuntunut. Ihmiset osaavat tehdä niin mielijäljille ja hajuille. He osaavat tallentaa ne ja luoda sinut koneen sisällä uudestaan kuin isäntäsi elokuvien hajuttomat ihmiset.

Kopio voi olla niin tarkka, että se luulee olevansa sinä.”

”Vaikka se ei haise?” kysyin hämmentyneenä.

”Se luulee haisevansa -- ja haistavansa. Ja sille konekoiralle voidaan antaa uusi ruumis, jos sinä kuolet, ja jos kopio on tarpeeksi tarkka, niin kukaan ei huomaa mitään eroa. Ehkä et edes sinä itse, kukaan ei tiedä. Ihmiset ovat tehneet niin jo kauan. Isäntäsi oli yksi ensimmäisistä, kauan sitten: mutta muualla maailmassa -- kaukana tästä Paikasta -- on paljon, paljon ihmisiä, joilla on koneruumis, ihmisiä, jotka eivät koskaan kuole, ihmisiä, joilla on pieniä ruumiita ja suuria ruumiita, sen mukaan, mihin heillä on varaa, ihmisiä, jotka ovat kuolleet kerran ja tulleet takaisin.”

Yritin ymmärtää, mitä Pieni Eläin sanoi. Se oli vaikeaa, sillä hajuja ei ollut. Mutta hullu toivo heräsi minussa.

”Tarkoittaako se,” kysyin läähättäen, ”että isäntäkin tulee takaisin?”

Pieni Eläin pudisti päätään. ”Ei,” se sanoi. ”Isäntäsi rikkoi ihmisten lakia. Kun ihmiset keksivät, että he saattoivat luoda itsensä uudelleen hiekan tassunjäljistä tietokoneen muistissa, he alkoivat ottaa itsestään kopioita. Jotkut tekivät itsestään useampia kopioita kuin tällä rannalla on hiekanjyviä. Seurasi kaaos: kaikissa koneissa, kaikissa ihmisten laitteissa, oli sekoapäisiä mieliä, jotka halusivat ruumiin. Ihmiset sanoivat heitä monikoiksi, ja pelkäsivät heitä. Eikä syyttä: kuvittele, että Paikassasi olisi tuhat koiraa, mutta vain yksi Pallo.”

Yritin kuvitella, ja korvani menivät väkisinkin luimuun.

”Siltä ihmisistäkin tuntui,” Pieni Eläin sanoi. ”Ja niinpä he säätivät lain: vain yksi kopio kullekin. Ne ihmiset -- VecTech -- jotka olivat ensimmäisinä keksineet, kuinka kopioita tehtiin, sekoittivat ihmisten mieliin keinotekoisia jälkiä, oikeuksienhallintaohjelmistoja, joiden piti estää kopiointi. Mutta jotkut ihmiset, kuten isäntäsi, saivat selville, kuinka ne saattoi pyyhkiä pois.”

”Väärä isäntä,” sanoin hiljaa.

”Niin,” Pieni Eläin sanoi. ”Väärä isäntä ei halunnut olla laitton kopio. Hän antoi isäntäsi ilmi.”

”Minä haluan isännän takaisin,” sanoin, ja ikävä ja viha hakkasivat rinnassa kuin kylkiluuhäkkiin vangitut linnut.

Pieni Eläin hyrisi hiljaa. ”Niin kissakin haluaa,” se sanoi, ja vasta silloin huomasin, että kissa istui minua vastapäätä rannalla vihreät silmät auringossa kiiltäen. Se katsoi minuun ja päästi yhden sovittävän naukaisun.

Sen jälkeen Pieni Eläin oli kanssamme joka yö. Se opetti meille matematiikkaa, historiaa ja nanoteknologiaa. Se opetti minulle, miksi opin: aivoissani oli naniitteja, jotka korvasivat hermosoluja keinotekoisilla, paremmin toimivilla: korvasivat koiran ja kissan mielen jollain suuremmalla ja tehokkaammalla. Vähitellen ihmisten maailma alkoi aueta meille.

Kaikesta oppimastani pidin eniten musiikista. Pieni Eläin

näytti minulle, kuinka musiikin saattoi muuttaa hajuiksi ja löytää siitä kuvioita ja hahmoja, kuin outojen, suurten eläinten hajujälkiä. Tutkin isännän vanhoja levyjä ja hänen virtuaalisen työpöytänsä valtavia musiikkikirjastoja, ja opin sekoittamaan niiden hajuista uusia hajuja, sellaisia, joista itse pidin.

En muista, kumpi meistä keksi suunnitelman isännän pelastamiseksi. Ehkä se oli kissa, jolle saatoin puhua kunnon vain unisaarella: sen ajatukset ilmestyivät hiekkiaan sanoina ja kuvioina. Ehkä se oli Pieni Eläin, ehkä se olin minä. En enää tiedä, sillä vietimme niin monta uniötä puhumalla siitä. Mutta siellä se sai alkunsa, Pienen Eläimen saarella, siellä minä ja kissa muutuimme isäntää kohti ammutuksi nuoleksi.

Lopulta olimme valmiita lähtemään laualta. Isännän robotit ja nanotehdas kehräsivät sen meille avoimen lähdekoodin piirustuksista, jotka löysimme: valkosiipisen tekolinnun, joka veisi meidät ihmisten kaupunkeihin, kauas pois.

Viimeisessä unessani Pieni Eläin sanoi minulle jäähyväiset. Se nyökkäsi tyytyväisenä, kun kerroin sille suunnitelmastamme.

”Muista minua unissasi,” se sanoi.

”Etkö sinä tule mukaan?” kysyin ihmeissäni. Se pudisti päätään ja kuopi tassullaan hiekkaa.

”Minun paikkani on täällä,” se sanoi. ”Salaisuuksien vartijana. Unien opettajana. Minun työni on tehty. Nyt on minun vuoroni nukkua.”

Katsoin sitä ihmeissäni. ”Kuka sinä olet?” kysyin.

”Kaikki monikot eivät kadonneet,” se sanoi. ”Jotkut niistä pakenivat kauas avaruuteen, loivat sinne uusia maailmoita, joita ei vangittu VecTechin lakien meripihkaan. Jossain siellä ylhäällä käydään vieläkin sotaa. Ihmisten plasmakukat polttavat tyhjiydessä monikkojen itseäänkopioivia koneita, joita on niin paljon, että kirkkaana päivänä auringon ympärillä on sädekehä. Ehkä tulet sinne jonakin päivänä, sinne missä isot koirat asuvat.”

Katsoin sitä hämmentyneenä, mutta se vain nauroi.

”Vanhojen aikojen tähden?” se sanoi ja syöksyi aaltoihin. Juostessaan se muuttui, muuttui suureksi ylvääksi koiraksi, ja sen lihakset liikkuvat valkoisen turkin alla kuin virtaava vesi. Minä seurasin, vatsassa sekoitus takaa-ajon villiä riemua ja outoa katkeruutta.

Taivas oli harmaa, kun nousimme ilmaan lautan helikopterikentältä. Hetken pelkäsin, että putoaisimme mereen, mutta kissa ohjasi konetta vakaasti hermoliitäntän kautta lentolasit silmillään. Viistimme tummia aaltoja, ja sitten olimme matkalla. Lautta jäi taakse, muuttui pieneksi laikseksi läikäksi meressä. Katsoin sen etääntymistä, kaipasin isäntää ja harmittelin, etten koskaan löytänyt Palloa.

Sitten kuulin jyrähdyksen ja näin lautan paikalla kohovan mustan vesipatsaan. En surrut, sillä tiesin, ettei Pieni

Eläin enää ollut siellä.

Saavuimme Nopeaan Kaupunkiin illansuussa. Vaikka tiesin Pienen Eläimen oppitunneilta mitä odottaa, en silti ollut osannut kuvitella, millaista se olisi. Puolentoista kilometrin korkuisia pilvenpiirtäjiä, suljettuja maailmoja, joiden sisällä paahtoi keinotekoisia plasma-au-rinkoja ja joissa oli bonsai-puistoja ja ostoskeskuksia. Niistä jokaisessa asui miljardi moravec-lilliputtia, köyhää ja nopeaa: ihmisiä, joiden tajunta asui isännän pikkusormen päätä pienemmässä nanotietokoneessa. Kuolemattomia, joilla ei ollut varaa käyttää kuolemattomilla ylikansoitettun maailman resursseja enempää kuin hiirellä. Koko kaupunkia ympäröi humiseva halo valoahohtavia keijukaisia, nopeasti eläviä siivekkäitä moraveceja, nyrkinkokoisia ihmistulikärpäsiä, jotka purkivat ylikiihdytetyn elimistön hukkalämpöä kaupungin keinotekoiseen iltaruskoon.

Kaupunkimieli ohjasi meidät laskeutumisalueelle: onneksi kissa oli ohjaimissa, sillä minä tuijotin suu avoinna ilmassa pörräviä olentoja ja olin hukkua niiden hajuihin ja ääniin.

Myimme koneemme raaka-aineiksi ja lähdimme katselemaan ympärillemme: kissazilla ja koirazilla nopeiden köyhien kaupungissa. Pienen Eläimen minulle antamat agentit olivat vanhentuneita, mutta osasivat silti kirjautua kaupungin läsnä-älyyn ja punoa meille sosiaalisia verkostoja chateissa. Tarvitsimme rahaa. Tarvitsimme töitä. Se oli suunnitelman ensimmäinen vaihe.

Emme olisi selvinneet kauan yksin. Elämänrytmi Nopeassa Kaupungissa oli meille kirjaimellisesti liian kii-vasta: ympärillämme parveili pieniä iniseviä olentoja, jotka vilahtelivat paikasta toiseen ja joiden kimeät heliumäänät sattuivat korviini. Nukuimme ulkoilmapuistoissa. Tein tarpeen bonsai-puiden juurelle, ja jouduin selkkaukseen puhtaanapitorobottien kanssa. Ruoka oli sentään ilmaista.

Lopulta agentit löysivät Kersantin.

Kersantti oli lilliputti, tuskin etukäpäläni suurempi. Hän hidasti henkilökohtaista aikaansa neuvotteluamme varten ja tuli tapaamaan meitä puistoon, jossa lilliputtilatset hämmästelivät meitä. Hänen neulanreikäsilmänsä olivat nälkäiset, mutta en haistanut hänessä valhetta.

”Minä olen viihdyttäjä,” hän sanoi ja katsoi meitä tutkivasti. ”Mitä teillä on tarjota? Kissakoirakomediaa livenä? Näiden lasten reaktiosta päätellen voisitte tehdä uran jättiläispehmoleluina.” Hän pudisti päätään. ”Jos tietäisitte, kuinka monta teikäläistä olen nähnyt, kuinka monta pieleen mennyt ruumiillistunutta, jotka luulevat, että pyöritän jotain friikkishowta... ette uskoisi. Nykyään pitää erottua joukosta. Nykyään pitää olla käsityöläinen.”

Säilykepurkin kokoinen puhtaanapitorobotti piipitti kissalle. Se käännähti kuin elävä ohjus, ja naulitsi koneparan kynsiensä alle kuin metallisen rotan.

Kersantin silmiin syttyi outo valo.

”Tietysti,” hän sanoi, ”gladiaattorit ovat nykyään suosittuja.”

Kissan ensimmäinen ottelu oli menestys. Sen vastustaja oli ihminen pienikokoisessa sotamoravecruumiissa: kissalla taas oli vain ulkoranka, tehostetut kynnet ja vaiston-sa. Silti se oli paljon nopeampi, ja siinä oli sellaista armot-tuutta, jonka muistin sen valtakunnasta lautan uumenista. Se väisteli moravecin iskuja kunnes pääsi tarpeeksi lähelle ottaen kaiken mahdollisen irti kokoeron tuomasta kyseen-alaisesta edusta, kiipesi sitten vastustajansa selkään ja katkoi kylmästi tämän hermoiliitännät. Lopun ottelusta se leikki avuttomalla sotakoneella kuin rotalla välittämättä areenan lilliputtien piipittävistä hurraahuudoista. Se istui keskellä areenaa ja pesi itseään, kun teknikat purkivat sen silvotun vastustajan aivotallenteen odottamaan uutta ruumiillistamist-ta.

Kersantti hihkui innosta vieressäni.

”Kisusta tulee vielä tähti,” hän sanoi. ”Iso tähti. Mutta entäs sinä? Mitä sinä osaat?”

”Pitävätkö ihmiset musiikista?” kysyin.

Tanssisali on keskellä ilmalaivaa, puolipallon muotoi-nen tila, joka on läpimitaltaan lähes puolet aluksen pituudesta. Se on täynnä. Ilmassa kimmeltää lukemattomia pikaolentoja kuin eläviä kynttilöitä, ja lihallisten puvut ovat niin eksoottisia, etteivät he jää huonommiksi. Syksyn lehtiin pukeutunut nainen hymyilee minulle. Helinä-keijukloonit piirittävät kissaa. Henkivartijamme, aseistetut obsidiaani-jättiläiset, raivaavat meille tien esiintymiskorokkeelle, jossa gramfonit ja laboratorista tuodut äänilevyt odottavat. Kohina kulkee aaltolina väkijoukon läpi. Ilma ympärillämme on täynnä aaveita, miljoonan lihattoman fanin avataroja. Heilutan häntääni. Näen Kersantin purevan sammunut-ta savukettaan hermostuneena. Tuoksuavaruus salissa on huumava: parfyymeja, liharuumiita, hermostuneisuutta, moravec-kehojen epätuoksua. Ja jossain kaiken sen keskellä väärän isännän langenneen jumalan haju.

Minä ja kissa nousemme korokkeelle kahdella jalalla proteesikenkien varassa. Gramfonien metsä edessämme kimaltaa messinkisenä ja kultaisena. Niiden torvet ovat kuin kukkien terälehtiä tai avoimia suita. Huijaamme tietysti vähän: vaikka musiikki onkin analogista ja gramfonit ovat aitoa antiikkia, niitä on päivitetty modernilla kvanttipisteteknologialla, ja uurteet levyissä ovat nanometrin paksuisia.

Kumarramme, ja suosionosoitukset alkavat.

”Kiitos,” sanon, kun taputusten myrsky vaimenee. ”Kiitos omasta ja toverini puolesta. Tiedätte hyvin, että konsertin tarkoitus on pidetty salassa mahdollisimman kauan, mutta nyt voin paljastaa, että tämä on hyväntekeväisyyskonsertti.”

Pidän tauon ja haistan, kuinka ilmapiiri muuttuu jännittyneeksi, tuoksuu kuparille ja raudalle.

”Kaipaamme erästä meille tärkeää ihmistä,” sanon. ”Hänen nimensä on Shimoda Takeshi.”

Kissa astuu gramofonirivistön eteen kapellimestarin tahti-puikko kädessään, ja minä seuraan. Astumme yhdessä tehodellisuusavaruuteen, jossa musiikki on hajuja ja ääniä.

Musiikki on isäntä.

Menestyksen saavuttamiseen kului viisi ihmisvuotta. Opin rakastamaan yleisöä: saatoin haistaa heidän tunteensa ja sekoittaa musiikkia, joka oli heille juuri oikeanlaista. Ja pian en enää ollut jättiläiskoiratiskijukka lilliputtien keskellä, vaan pieni terrieri tanssivien ihmisten jalkojen tummassa metsässä. Kissa menestyi gladiaattorinurallaan, mutta siirtyi pian esiintyjäksi musiikkiini miksatuissa virtuaalidraamoissa. Teimme keikkoja rikkaille lihallisille Nopeassa Kaupungissa, Tokiossa ja New Yorkissa. Tiesin, että olimme heille kuin heroiinia tarjoilevat kääpiöt Freddy Mercuryille, kuriositeetteja ja erikoisuuksia, frikkejä jopa tässä friikkien maailmassa. Mutta en välittänyt: nautin musiikin tekemisestä ja ulvoin ensimmäistä kertaa maatamolle Rauhallsuuden Meren Lunar Cityssä.

Mutta vasta kun olimme rikkaita, kerroin Kersantille suunnitelmasta.

”Ei, tämä ei kerta kaikkiaan käy,” hän sanoi. ”Olet mennyt sekaisin.”

Managerimme ei ollut enää lilliputti, vaan lihaihminen, joskin vahvasti paranneltu. Oman identiteettinsä lisäksi Kersantti oli mediayhtiömme rahavallan metatron, etäpäätte mutkikkaalle kvantti-algoritmile, jonka kautta tuhannet osakkeenomistajat vaikuttivat yhtiön kollektiivisiin päätöksiin. Hänen ympärillään leijui hyötyusanäyttöjä, ja hänen Nehrupukunsa leikkaus oli liian täydellinen ollakseen todellinen. Hänen suupieleensä oli pysyvästi liimautunut filteritön savuke -- pahe, jonka sallin hänelle, vaikka se aiheuttikin minulle lievää pahoinvointia.

”Mitä helvettiä te oikein ajattelitte?”

”Hermoverkkomusiikilla on pitkät perinteet,” sanoin. ”Jaron Lanier kokeili kärpäsen hajurauhasista saadun signaalin miksaamista jo 90-luvulla. Tarvittava tekniikka on alkeellista. Ja ajattele mikä taiteellinen kommentaari: neoläin rikkoo kahleensa, tekee luojastaan taidetta. Et voi väittää, etteikö se toimisi. Tästä tulee iso juttu.”

Kersantti pudistaa päätään.

”Niin tulee.” Savukkeen pää hehkui pariisilaisen katukahvilan hämärässä ja teki hänen teräväpiirteisistä kasvoistaan kiukkuista eebenpuuta. ”Tajuatko, että sinun ja mirrin oikeudet ovat vähintäänkin kyseenalaisia tässä? Että VecTech ehkä vain teloituttaa teidät muutta mutkitta?” Hän vilkaisi ympärilleen hermostuneena. Ympärillämme oli sädekehä

sotilastason yksityisyysusvaa, mutta koskaan ei voinut olla liian varma. Teknisesti olimme keskustelumme ajan itsenäisen valtio, jonka sisäisiin asioihin ei voinut puuttua ilman suoraa sodanjulistusta, mutta tarpeeksi älykkäät lakibotit olisivat kyllä voineet päästä läpi usvan valmistajan hajaute-tun laskennan lakiservereistä.

”Missä se aisapariisi edes on?” Kersantti kysyi.

”Kissa? Älä ole huolissasi, se on kyllä täysillä mukana.”

”Siitä minä olenkin huolissani.”

Kissa oli sopeutunut muusikon elämään paremmin kuin hyvin, paitsi että huumeenhuuruissa tappeluissa kävi usein huonosti, kun toisella osapuolella oli bileasunaan kloonattu siperiantiikerin keho, kuten sillä nykyään.

”Kyllä minä pidän sen aisoissa,” valehtelin. Haistoin Kersantin epäröinnin tupakansavun läpikin ja murahdin matalasti. ”Tietenkään me emme välttämättä tarvitse sinua tähän. Ajattelimme vain, että sinua voisi kiinnostaa. Vanhojen aikojen tähden.”

Kersantti sytytti uuden savukkeen. ”Mirrillä on yhdeksän henkeä, mutta entä sinä?”

”Etkö ole koskaan kuullut ilmaisua koira haudattuna?”

”Hauskaa. Olet hauska hauva, transkoiraseni. Olisit ryhtynyt koomikoksi.” Kersantti katsoi minuun synkästi.

”Transkoira on väärä sana,” sanoin. ”Jos olisin transkoira, niin olisin sitä, mitä kuvittelin ihmisenä olemisen olevan, kun olin koira. Haukkuisin kovempaa. Juoksisin nopeammin. Ajelisin skootterilla ympäriinsä ja kusisin joka ainoan vastaantulevan lyhtypylvään juurelle.”

Kersantti nauroi niin, että oli nielaista tupakkansa. Sitten hän vakavoitui. ”Tajuat kai,” hän sanoi, ”yhtiöt eivät pidä siitä, että niiden varpaille astutaan. Ellei Law@Home-projekteja olisi, ne omistaisivat meidät kaikki. Kuse niiden kintuille, niin lakibotit tulevat tyhjistä ja tuomitsevat. Jos tuuri käy, niin ne antavat sinulle virtuaalisen asianajajan. Ja kvanttituomareilta tulee purkitettuja oikeusohjuksia, tuosta vain, suoraan kotiovelle. Tiedän mistä puhun. Se käy äkkiä.”

Hymyilin koiranhymyä hampaat paljaina.

”Juuri siihen me luotamme,” sanoin.

Olemme tehneet isännästä musiikkia. VecTech omistaa isännän aivot, isännän mielen, isännän muistot. Mutta me omistamme musiikin.

Laki on koodia. Miljoonat ihmiset maailmassa kuuntelevat isännän ääntä. Miljoona mieltä imuroi musiikkiin upotetun Law@Home-pakettimme, pommittaa sillä kvanttituomareita kunnes ne antavat meille isännän. Tai antavat isännän itselleen.

Ja sitä paitsi musiikki on kaunista. Jokainen gramofoni soi eri tavalla, suodattaa isännän mielen erilaisten signaali-filttereiden läpi, ja minä ja kissa solmimme niistä sävelai-heita. Kissa vaanii geneettisten algoritmien luomia teemoja,

antaa niiden kasvaa ja paisua ja loikkaa sitten salakavalasti niiden kimppuun. Minä taas ajan niitä takaa pelkästä takaa-ajon ilosta, enkä oikeastaan edes välitä siitä, saanko niitä kiinni.

Toivon, että se kestäisi ikuisesti. Solmin musiikkiini kaiken, mitä isännästä muistan, ja tunnen, että jokin musiikissa vastaa. Se on paras esityksemme koskaan.

Vasta, kun gramofonit vaikenivat, tajuan, ettei kukaan kuuntele.

Yleisö on jähmettynyt paikoilleen. Lihalliset ovat lyhyistyneet lattialle. Keijukaiset ja pikaihmiset leijuvat ilmassa kuin jähmettynyt tulikärpäset. Moravecit ovat hiljaisia patsaita. Aika on pysähtynyt.

Sitten yhden käsiparin taputus rikkoo hiljaisuuden. Väärä isäntä astuu korokkeen eteen.

”Minun pitäisi kai olla teistä ylpeä,” hän sanoo.

Kohennan frakkini solmuketta ja hymyilen koiranhymyä. Silti sisälläni kiemurtelee kylmä käärme. Jumalhaju tulee sieraimiini ja sanoo, että minun pitää kiemurrella maassa ja heiluttaa häntääni, paljastaa kurkkuni korkeammalle olenolle edessäni.

Mutta en tee niin.

”Hei, Nipper,” väärä isäntä sanoo.

En voi olla luimistamatta korviani. Tukahdutan kurkustani nousevan matalan murinan ja muutan sen sanoiksi.

”Mitä sinä... teit yleisölle?”

”Pysäytimme heidät. Tilapäisesti. Takaovikoodeja hardwaressa. Suojelemme tekijänoikeuksiamme.”

”*Carabasin markiisi* on itsenäinen valtio,” sanon epätoivoisesti. ”Tämä on sodanjulistus.”

”Niin on,” väärä isäntä sanoo. Hän ei näytä päivääkään vanhemmalta kuin lautalla, mahonkikasvot ovat sileät vaikka hänellä onkin yllään VecTechin rintaneulalla koristettu tumma puku. Mutta hänen silmissään on jotakin väsymystä.

”Mutta todellakin, olen vaikuttunut. Luulimme teitä pitkään virtuaalitähdiksi, otakujen tai furryfandomin sätkynukeiksi. Tuotteiksi. Peititte jälkenne hyvin. Kesti kauan, ennen kuin tajusin...”

Hän vaikenee hetkeksi. Olen kuulevinani etäistä ukkosta jostakin kaukaa.

”Minä lupasin pitää teistä huolta. siksi teidät jätettiin henkiin. Ei teidän tarvitse tehdä tätä. Ette te ole lemmikkejä enää. Ette ole hänelle mitään velkaa. Katsokaa nyt itseänne: aikuisia, älykkäitä olentoja, jotka ovat päässeet pitemmälle kuin kukaan olisi osannut kuvitella. Aiotteko te heittää sen kaiken pois vain sen takia, että eläin teissä palvoo jotain atavistista isäntäjumalaa?”

En sano mitään. Väärän isännän huulilla on väkinäinen hymy.

”Ei silti, että teillä olisi vaihtoehtoja,” hän sanoo ja nau-

rahtaa. ”Pikku suunnitelmanne epäonnistui.”

Kissa päästää pitkän sihahduksen, joka kuulostaa haljenneesta putkesta pakenevalta höyryltä.

”Olet ymmärtänyt meidät väärin,” sanon. ”Konsertti oli vain harhautus.”

Kissa liikkuu kuin keltajuovainen tulenliekki. Sen kynnet välähtävät, ja väärän isännän pää irtoa. Vinkaisen tahtomattani, kun sen väärennetty jumalhaju sekoittuu veren väkevään aromiin. Kissa nuolee huuliaan frakin valkoinen etumus verestä punaisena.

”Oliko sinun pakko tehdä se noin?” henkäisen. Kissa ei sano mitään, mutta vastaus välähtää sen fosforinkarvaisissa silmissä.

Zeppeliinin runko tärähtää, enkä enää sure niitä miljoonia, jotka käytimme sen kvanttistepanssarointiin. Väärä isäntä oli oikeassa. Tumma taivas *Carabasin markiisin* ympärillä on täynnä tultasyökseviä koppakuoriaisia. Aikaa ei ole paljon, ja kiiruhdamme laboratorioon konserttisalin äänettömien ihmispatsaiden lomitse.

Pakenen vielä hetkeksi virtuaalitodellisuuden abstraktioon, kun kissa hoitaa likaisen työn. En tiedä, miten isäntä alunperin mursi kopiosuojauksensa: minä en pysty samaan, olin sitten transkoira tai en. Hänen jäädytetyissä aivoissaan on VecTechin vesileimoja, joista on päästävä eroon. Ja ainoa paikka maailmassa, josta puuttuvat osat löytyvät muokkamattomina, ovat väärän isännän aivot. Se osa minusta, joka syntyi Pienen Eläimen saarella, ottaa vallan ja sovittaa kuviot toisiinsa algoritmilla, jota laadin viisi vuotta.

Kuviot sopivat, ja hetken, ohikiitävän hetken mielessäni kuiskaa isännän ääni. Oikean isännän.

Palaan takaisin laboratorioon, jossa kissa jo odottaa. *Carabasin markiisi* on kuolemaisillaan meitä ympäröivässä tulimyrskyssä, ja lähettääksemme isännän mielen Pienelle Eläimelle - Isolle Koiralle, isännän alkuperäiselle koiralle - meidän on avattava kvanttistepanssari. Kissa on jo pukeutunut taisteluhaarniskaansa, ja minä alan sonnustautua omaani.

Kissa naukaisee ja ojentaa minulle jotain punaista. Se on vanha muovipallo, jossa on hampaanjälkiä. Nuuhkaisen sitä, ja se tuoksuu auringolle ja merelle. Hiekka ratisee sen sisällä.

”Kiitos.”

Kissa ei sano mitään, mutta näen sen silmien pehmenevän hetkeksi. Sitten se avaa oven zeppeliinin ihoon. Ulkona salamoit.

Sammutan ilmalaivan panssarin, ja kommunikaatiolaser lähettää isännän äänen taivaalle, kohti sinisen meren saarta.

”Isännän lempielokuva,” sanon. ”Butch Cassidy ja Sundance Kid.”

Sukellamme yhdessä keskelle valoa ja tulta.

Olen jonkinlainen informaatioaddikti, ja kuten varmasti moni muukin kirjoittaja, kerään netissä, lehdistä ja kirjoissa vastaantulevia kiinnostavia ideoita ja faktoja varastoon. Ne muhivat sitten joutilaina laarissa aikansa ja alkavat ennemmin tai myöhemmin pariutua, vähän niin kuin Big Brotherissa. Jokin ulkopuolinen ärsyke (tässä tapauksessa tietoinen yritys kirjoittaa musiikkiteemainen novelli) saa niiden jälkeiset sitten tulemaan ulos, jos hyvin käy.

Isännän äänen ideaketjun ensimmäinen linkki oli Mark Barraudin maalaus ”His Master’s Voice”, jossa Nipper-koi-ra kuuntelee kuolleen isäntänsä ääntä gramofonista. The Gramophone Company osti oikeudet maalaukseen ja teki myöhemmin siitä tavaramerkkinsä. Barraud vietti loppuelämänsä maalaamalla kopioita maalauksesta. Olin myöskin miettinyt tekijänoikeuksia ja oikeudenhallintaohjelmistoja jo jonkin aikaa, koska seurasin aktiivisesti eduskunnan keskustelua uudesta tekijänoikeuslaista, ja jotenkin nämä elementit yhdistyivät vielä mielessäni Robin Hansonin esseeseen ”If Uploads Come First”, jossa käsitellään tajunnan siirtämistä digitaaliseen muotoon ja sen mahdollisia taloudellisia ja yhteiskunnallisia seurauksia. Samanlaisia teemoja käsiteltiin myös taannoisessa Worldconissa Glasgowssa eräässä paneelikeskustelussa.

Varsinainen tarina piti sitten kaivaa tämän idealäjän alta jotenkin. Itse kirjoittamisprosessista minulla ei ole paljoa sanottavaa, paitsi että tämä taisi olla ensimmäinen novellini, jonka ensimmäisen raakaversion kirjoitin kokonaan käsin mustekynällä... sitä suoraa aivoliitääntä odotellessa.

Ajatuksia spefistä

Minusta spekulatiivinen fiktio on enemmänkin tapa kirjoittaa kuin genre. Se on sen tunnustamista, että meillä on kyky kuvitella muitakin mahdollisia maailmoja kuin pelkät pinnalliset variaatiot tästä, jossa elämme. Yksi ihmisaivojen tärkeimmistä funktioista evoluution näkökulmasta on tulevaisuuden ennustaminen, alun perin tietysti hyvin välittömän ja konkreettisen tulevaisuuden – mitä sapelihammastiikeri tekee, jos heitän sitä kivellä? Mutta sivutuotteena, eritoten vuorovaikutuksessa symbolisen kielen kanssa, meille on kehittynyt kyky visualisoida maailmoja, joita ei ole tai ei edes voi olla olemassa. Olisi sääli, jos emme ottaisi tästä kyvystä kaikkea irti.

Mahdollisten maailmojen luominen, spekulatio, ei tietenkään ole pelkkä itseisarvo vaan myös voimakas kommunikaatioväline. Kirjoittajan näkemyksiä arkitodellisuuden asioista voi peilata kuvitteellisiin maailmoihin – kärjistää, etäyttää ja outouttaa niitä. Samalla ne usein näyttäytyvät uu-

dessä valossa. Ja lukijan näkökulmasta immersio kirjoittajan luomaan kuvitteelliseen maailmaan on hyvin kokonaisvaltainen kokemus, joka haastaa lukemaan uudella tavalla. Metaforille ja arkipäiväisille ilmauksille voi antaa kokonaan uusia merkityksiä maailmoissa, joissa taivas voi kirjaimellisesti pudota.

Spefi on erittäin luonnollinen tapa kuvata nykypäivän todellisuutta. Nykyään asiat muuttuvat niin nopeasti, että äkillisen muutoksen mahdollisuuteen täytyy varautua. Maailmassa, jossa Internetin tapainen ilmiö ilmaantuu kuin tyhjästä alle vuosikymmenessä tietynlainen tulevaisuushokki on olennainen osa inhimillistä kokemusta. Kirjoitti sitten mistä tahansa, 2000-luvulla kirjoittajan toisen jalan on oltava tulevaisuudessa. Kuten William Gibson sanoi, tulevaisuus on jo täällä, se ei vain ole jakautunut tasaisesti. Pinnalla olevassa mainstream-kirjallisuudessa on nähtävissä koko ajan enemmän merkkejä spefielementeistä, esimerkkeinä vaikkapa Philip Roth, Kazuo Ishiguro, Jonathan Lethem ja Michael Chabon. Eikä ihme: spefiasenteeseen kuuluu älyllistä joustavuutta tunnustaa se, että maailma voi muuttua ja rohkeutta kysyä, mitä sitten tapahtuu. Spekulatiivinen fiktio on muuttuvan maailman kieltä – tai ehkä pikemminkin kielioppia.

Alkaa itse asiassa vaikuttaa siltä, että yhä useampi kirjailija kirjoittaa menneisyydestäkin spekulatiiviseen tyyliin (Neal Stephenson, Rudy Rucker), ja minusta se on eräässä mielessä rehellinen asenne. Menneisyydessä ajateltiin eri tavoin, elettiin erilaisessa yhteiskunnassa, käytettiin erilaista teknologiaa – jopa siinä määrin, että yksi tapa käsitellä sitä kirjallisesti on kuvitella se ikään kuin toiseksi maailmaksi, jolla on omat sääntönsä ja jonka asukkaiden rooliin asettuminen vaatii enemmän kuin Hollywood-asusteita ja vähän likaa.

Spefi on kopernikaanista kirjallisuutta, jossa länsimaista perusihmistä tai nykypäivän yhteiskuntaa ei automaattisesti aseteta kaiken keskukseksi. Matematiikassa on olemassa käsite moduliavaruus – esimerkkinä vaikkapa annettujen yhtälöiden ratkaisujoukko, joka riippuu vapaista parametreista – eräänlainen mahdollisten maailmojen multiversumi. Spefissä voi tutkia inhimillisen kokemuksen moduliavaruutta laajemmin kuin vain rajoittumalla nykyhetkeen, ja minusta se on erittäin tarpeellista.

Mutta ollakseni rehellinen kirjoitan spekulatiivista fiktiota ennen kaikkea siksi, että pidän siitä. Uusien mielikuvitusmaailmojen löytämisessä ja niihin sukeltamisessa on samanlaista jännitystä kuin mitä tieteessä ja matematiikassa parhaimmillaan, hämmästyksen, outouden ja ihmeen tunnetta.

Ja sitäpaitsi raketit ja robotit on kivoja.

© Hannu Rajaniemi 2005

ÄÄNI SKOTLANNISTA

Anne Leinonen

Hannu Rajaniemen nimi ilmestyi suomalaisten spef-lukijoiden silmien eteen Portin kunniainnuttujen listalla vuonna 2004. Sen jälkeen hänen englanninkielinen novellinsa ilmestyi Futurismic-verkkolehden sivuilla ja pian novellistiikkaa nähtiinkin skottilaista spekulatiivista fiktiota sisältävässä antologiassa. Kuinka suomalaisen kirjoittaja on päässyt sisälle angloamerikkalaiseen kirjoitusmaailmaan ja pystyy kirjoittamaan kahdella kielellä sujuvasti?

Tapaan Hannu Rajaniemen Wordconissa, Glasgowissa, jonne hän on saapunut monen muun suomalaisen tavoin seuraamaan viisipäiväistä seminaariohjelmaa. Hannu on opiskellut matematiikkaa Oulussa ja Cambridgessa ja lisäksi hän on opiskellut myös fysiikkaa, teoreettista fysiikkaa sekä filosofiaa. Tällä hetkellä hän tekee väitöskirjaa Edinburghin yliopiston matematiikan laitoksella matemaattisen fysiikan tutkimusryhmässä.

Onnistumme järjestämään tapaamisen kiireisen ohjelmavirran lomaan. Hetki on omalla tavallaan merkityksellinen, sillä Worldcon oli tasan kymmenen vuotta aiemmin Glasgowissa ja silloin se sähköisti skottilaisen kirjoittajakentän ja aktivoi kirjoittajia, kovimpana nimenä näistä tunnetaan Ken McLeod, muina ainakin Richard Morgan, Hal Duncan, Jack Deighton ja Charlie Stross.

Rajaniemi muutti Englantiin neljä vuotta sitten opiskelemaan ja tällä hetkellä hän tekee väitöskirjaa säieteoriasta. Hän oli harrastanut pöytäroolipelejä ja toimi pitkään Oulussa asuessaan pelinjohtajana, mutta ei silloin varsinaisesti harrastanut kirjoittamista. Novellit alkoivat kiinnostaa Cambridgen opintojen aikana. Hänen hyvä ystävänsä, jonka isä oli jonkin verran menestynyt dekkarikirjailija, kirjoitti ja luetutti muutaman tarinansa, joten Rajaniemi innostui itsekin kokeilemaan.

Aluksi tekstit menivät suoraan pöytälaatikkoon. – Jokaisen kirjoittajan on ensiksi kirjoitettava miljoona huonoa sanaa, ennen kuin alkaa tulla niitä hyviä sanoja, Rajaniemi siteeraa usein toistettua lentävää lausetta.

Kun kysyn, miksi Rajaniemi kirjoittaa juuri englanniksi, tulee vastaus napakasti: – Englanninkielisistä teksteistä mak-

setaan suurempia palkkiota kuin Suomessa.

Varmasti maksetaankin, meillä Suomessa kun ei välttämättä edes makseta mitään palkkiota, ei ainakaan sf-lehdissä! Mutta todellinen syy englanniksi kirjoittamiseen on käytännöllisempi: Edinburghiin muutettuaan Rajaniemellä ei ollut suomalaisia tuttuja, eikä hänellä ollut luontevaa käyttötarkoitusta suomeksi. Tekstejä alkoi siis syntyä vieraalla kielellä. – Huomasin, että englanti teki kirjoittamisesta jollain tapaa helpompaa: vieraskieliseen tekstiin ei ollut samanlaista henkilökohtaista suhdetta kuin äidinkielellä kirjoitettuun.

Luonnollisesti Rajaniemi oli kirjoittanut kouluaikoina suomeksi asiatekstistä ja kirjoitelmia, mutta välissä oli vuosia, jolloin hän ei kirjoittanut suomeksi mitään. Rajaniemi luonnehtii varhaisia suomenkielisiä tekstejään angstiseksi tajunnanvirraksi, ja englanniksi kirjoittaminen tarjosi kunnollisen etäätymiskeinon ja mahdollisuuden keskittyä varsinaisiin tarinoihin. – Kirjoitinkin sitten lähes pelkästään englanniksi noin kaksi vuotta.

Tauon jälkeen tarinankerronta alkoi luistaa myös suomeksi ihan toisella otteella. – Muistan yllättyneeni siitä, kuinka helppoa se oli englanninkielisen tekstin tuottamiseen verrattuna. Tunne oli vähän samanlainen kuin jos olisin yhtäkkiä saapunut planeetalle, jossa vallitsi pienempi painovoima: saatoin loikkia ja tehdä kaikenlaista, joka ei Englanti-planeetalla olisi onnistunut. John Carter –olo valitettavasti hävisi, kun törmäsin ilmaisuihin, jotka olisivat olleet helpompia englanniksi.

Ensimmäinen pitkään aikaan suomeksi kirjoitettu novelli ”Sukujuhla” menestyiikin sitten komeasti kunniainninnalle Portin kirjoituskilpailussa vuonna 2004. Tuomaristo luonnehti novellia ”loistavaksi suomalaismytologian soveltamiseksi”, valitettavasti novellia ei ole vielä julkaistu.

Ulkomailla opiskelusta on ollut kirjoittajauralle muutakin hyötyä kuin pelkästään tekniikan haltuunotto: Rajaniemi on luonut siellä suhdeverkoston paikallisiin kirjoittajiin ja saanut ateljeekritiikkiä scifin kirjoittamisen ammattilaisilta. Edinburghiin on perustettu Writers’ Bloc –niminen kirjoittajaryhmä, joka kirjoittamisen lisäksi harrastaa omien tekstien ääneenlukemista. Rajaniemi oli seuraamassa yhtä ryhmän keikoista ja tutustui kirjailija, stand up –koomikkoon Gavin

Inglesiin, ja hänen kehotuksestaan innostui laittamaan tekstinsä ryhmän luettavaksi. Rajaniemi saikin pian kutsun liittyä joukkoon.

Writers' bloc saa Rajaniemeltä kehuja. Ryhmä pitää tavoitteensa kunnianhimoisesti korkealla ja jäsenien päämääränä on saada tekstit julkaistua. Näkyvin toimintamuoto on *spoken word performance* eli illanvietto, jossa ryhmän jäsenet lukevat omia tekstejään. Ryhmän teemailloissa on nähty mm. esitykset *The Da Vinci Cod*, *Blood Doner Kebab*, *How the west went weird* ja *The Cabinet of Dr. Calamari*.

Yleensä kirjoittaja lukee yleisölle itse kirjoittamansa tekstin, joka on huolella valittu kokonaisuuteen tai kenties tehty juuri sitä iltaa varten. Ryhmän esityksiin panostetaan ja esim. kauhu-western –aiheisessa teemaillassa esitykseen kuului kitara ja countrymusiikkia. Writers' blocissa annetaan luonnollisesti myös ateljeekritiikkiä. Jäsenet suomivat toistensa tekstejä ja kaikki turha pitää opetella ottamaan käsikirjoituksista pois – kuulostaa siis perusteelliselta kollegiaaliselta kritiikiltä. Alunperin ryhmään pääsi pelkästään ilmoittautumalla, mutta nyt halukkaiden joukosta karsitaan sopivat tulijat. Yhtenä syynä on se, että tulokkaan täytyy olla suurin piirtein samalla tasolla muiden kanssa kirjoittajana, jotta kaikki voivat hyötyä keskinäisestä palautteesta. Charles Stross toimii yhtenä keulahahmoista ja mukana on muitakin nimekkäitä kirjailijoita. Ryhmä on alun perin ollut science fiction –painotteinen, mutta nykyään jäsenistössä on myös mainstreamin kirjoittajia.

Ryhmän kotisivut ovat osoitteessa: <http://www.writers-bloc.org.uk/>

Rajaniemen kirjallinen toiminta laajenee koko ajan. Hän on kirjoittanut suomalaiseen verkkolehden tuuhea.comiin haastatteluja ja artikkeleita mm. transhumanismista. Novelleja on myös alkanut ilmestyä useissa julkaisuissa. Futurismic.com -verkkolehti oli Rajaniemelle ensimmäinen iso julkaisija. Futurismic etsii erityisesti tulevaisuuden teknologiaa kuvailevia ja valaisevia spekulatiivisia tekstejä ja julkaisee alle 15 000 sanan mittaisia englanninkielisiä tekstejä. Lehdessä Rajaniemeltä julkaistu *Shibuya no love* on tehokas ja tiivis novelli lähitulevaisuuden deittiteknologiasta, ja sen vaikutuksesta ihmismieleen. Novellin voi lukea osoitteesta <http://www.futurismic.com/fiction/shibuya.html>

Deux ex homine ilmestyi kesällä 2005 julkaistussa *Nova Scotia* -antologiassa, joka on esittelee skottilaista spekulatiivista fiktiota – antologia on ensimmäinen laatuaan. Kirjan toimittajina ovat Neil Williamson ja Andrew J. Wilson, ja taustavaikuttajina on arvostettuja tekijöiltä, mm. Edwin Morgan. Novelli on jo saanut ansaitsemaansa huomiota, sillä mm. Cheryl Morgan noteerasi verkkolehdessään Emerald Cityssa Rajaniemen näyttävästi ja luonnehti tekstiä sanoin: ”A charming little tale of life in post-Singularity Scotland where the remains of humanity, holed up behind Hadrian's Firewall, wage war against the Uploads.”

Rajaniemen novelli ”Sukujuhla” ilmestyy seuraavaksi Writers blocin julkaisussa englanniksi käännettynä. Käy-

Hannu Rajaniemen tekstejä verkossa

Gingerbread:

http://tomorrowelephant.net/?page_id=22

Naarssuk's daughter:

http://tomorrowelephant.net/?page_id=23

Shibuya No Love:

<http://futurismic.com/fiction/shibuya.html>

Blogi:

<http://tomorrowelephant.net>.

tännössä novelli on pitänyt kirjoittaa uusiksi toisella kielellä, koska koko tarina on muutettava kokonaan toisenlaiseen kielirekisteriin. Tekstiä syntyy tällä hetkellä luontevimmin englanniksi, niin novelleja kuin pidempääkin proosaa. Mutta lauseet taipuvat yhtä lailla suomeksikin ja erityisesti runoiksi. Pitkällä tähtäimellä Rajaniemi kirjoittaisi mielellään enemmän suomeksi. – Ne hermosäikeet, joita suomenkieliset sanat kutittavat, ovat paljon syvemmällä, Rajaniemi toteaa. – Suomi menee varpaisiin asti, englantia jää aina jonkin korvien väliin. Joitakin asioita voi tietysti ilmaista englanniksi sujuvammin kuin suomeksi ja päinvastoin, mutta oma kieli kuulostaa aina omalta kieleltä.

Rajaniemeä kiinnostaa aikuiseksi kasvamisen tema, suomalainen mytologia, perheen merkitys sekä tiede ja teknologia suhteessa inhimillisyyteen. Spekulaatiivinen elementti kuuluu teksteihin luontaisesti mukaan. Luonnontieteilijänä hän voi hurmaantua mittakaavasta, oudoista ilmiöistä ja inhimillisistä kokemuksista – hän luotaa ihmeen tuntua. Rajaniemi mainitsee esikuvikseen Ian McDonaldin, Roger Zelazny ja Michael Chabonin. – Kaikki kolme leikittelevät kielellä ja tyyliä, mutta eivät anna kikkailun mennä vahvan

tarinan ja juonen edelle, Rajaniemi luonnehtii.

Muita suosikkikirjailijoita ovat mm. Haruki Murakami, Gene Wolfe, jonka nyrjähtäneistä päähenkilöistä Rajaniemi kertoo pitävänsä, Iain Banks, Vladimir Nabokov ja Jonathan Carroll. – Kotimaista kirjallisuutta luen ihan liian vähän, mutta viime aikoina kovimmin ovat kolahtaneet Mika Waltari, Väinö Linna ja Leena Krohn. Utelen vielä, mitä Rajaniemi pitäisi spekulatiivisen fiktion saralla uutena aluevaltauksena. – Eniten arvaamattomia mahdollisuuksia lähitulevaisuuden tieteessä on aivotutkimuksessa, erityisesti kognitiivisessa neurotieteessä (cognitive neuroscience), ja näitä alueita scifi-kirjoittajienkin kannattaisi pitää silmällä. Ainakin Justina Robson, Gwyneth Jones ja Karl Schoeder ovat jo käyttäneetkin tietoisuuden ongelmiin liittyviä elementtejä romaaneissaan, ja minusta tämä on erittäin lupaava trendi.

Rajaniemen tavoitteet ovat korkealla eikä muuta voi toivoa kuin menestystä: spekulatiiviset ideat ja tarinoiden tarjoavat raikasta tuulahdusta niin Suomessa kuin Skotlannissakin.

© Anne Leinonen 2005

J Pekka Mäkelä

Kirjailija J Pekka Mäkelä tunnetaan scifi-piireissä toimittajana ja Philip K Dick -suomentajana. Hänen esikoisteoksensa *391* ilmestyi vuoden 2004 keväällä Liken kustantamana. Kirja on kahdessa eri aikatasossa liikkuva science fiction -teos, jossa matkustetaan Aleksandriaan vuoteen 391. Seuraava Mäkelän romaani *Alshain* ilmestyy keväällä 2006.

Mäkelä on myös miksaaja ja musiikintekijä, ja häneltä on ilmestynyt kirja *Kotistudio - musiikki purkkiin omin avuin*. Mäkelän kotisivuilla <http://www.yrttimaa.net> on ladattavissa näytebiisejä. Usva suosittelee tutustumaan näytteeseen ”Sanaleikki” sekä kuuntelemaan biisin nimeltä ”Listening”, jonka työstämisen innoittajana on ollut Mäkelän kolumnissakin mainittu Bollywood-musiikki. Sivuilta on myös tilattavissa Albumi ”The Anxiety Closet”, joka sisältää Mäkelän tekemää ambientia ja kokeellista musiikkia.

Mäkelän kotisivut ovat osoitteessa:

<http://www.yrttimaa.net>

Kuva: Sari Eronen-Mäkelä

MITÄ KUUNTELIN TÄNÄÄN(KIN)

J Pekka Mäkelä

Ajatus sai alkunsa eräänä heinäkuuisena perjantai-iltana.

Olin muutamaa päivää aikaisemmin saanut valmiiksi käännöstyön ja aloittamassa oman romaanini täysipäiväistä suunnitteluvaihetta, jonka oli tarkoitus kestää elokuun alkuun, itse kirjoittamisjaksoon asti. Parissa viikossa syntyi 30-liuskainen juonikaavio, monisyinen aikataulu, kartta-piirroksia kirjaa varten kaavailemastani planeetasta noin 50 valovuoden päässä ja henkilökuvauksia. Jo aikaisemmin olin päättänyt kirjan rakenteesta: viisi eri jaksoa, jokaisella oma kertoja, jonka näkökulma, suhde ja osallisuus tapahtumiin poikkeavat toisistaan. Kukin kokisi osittain samoja tapahtumia, mutta tulkitsisi niitä toisin ja muistaisi ne toisin. Tämä tekikin huolellisen suunnittelun ja aikataulun laatimisen välttämättömäksi. Puhumattakaan tietysti koko planeetan kalenterijärjestelmästä: olisihan jo aivan liian epätodennäköistä, että erilaista tähteä kiertäisi planeetta täsmälleen samalla etäisyydellä, niin että vuosi ja vuorokausi olisivat yhtä pitkiä.

Suunnittelu oli siis lähtenyt mukavasti käyntiin. Päätin ottaa perjantai-illan rennosti katsomalla jo tovin hyllyssä odottaneen elokuvan *Taal*. Kyseessä on erityisestä musiikistaan kuuluisa, uudemman Bollywood-tuotannon helmi. En tunne intialaista elokuvaa kovinkaan hyvin, en edes intialaista elokuvamusiikkia, mutta olen pitänyt kuulemastani, joten usein melkein Hollywood-tasolle asti kornit juonet menevät siinä sivussa. Tälläkään kertaa juonessa ei ollut hirveästi hurraamista (paitsi siinä asennemielessä että elokuva vältteli ilmeisen tietoisesti lapsellista hyvä/paha-jaottelua henkilöidensä välillä). Mutta musiikki oli erinomaista, hetkittäin jopa huikeaa. Huomasin nojaavani puoli metriä lähemmäs televisioruutua, kun alkupuolen hääkohtauksessa alkoi soida jännitteinen yhdistelmä hillittyä bassoriffiä ja kiehtovaa rytmiä lyöviä sormisymbaaleita. Laulu – lähes kahdeksanminuuttinen, monivaiheinen duetto pääesiintyjien välillä – kantoi jännitteensä loppuun asti.

Tämä ”Ishq Bina” -niminen biisi jäi vaivaamaan, ja koska en löytänyt sitä cd-levyllä mistään, äänitin sen muutamaa viikkoa myöhemmin kovalevyllä DVD:ltä. Samaan syssyyn meni *Lagaan*-elokuvan ”Mitwa”. Päätin polttaa ne pipodiskokäyttöä varten CD-levylle, johon tuli lisäksi muuta samanhenkistä musiikkia: Natacha Atlasia, Transglobal Undergroundia, Japania, Dead Can Dancea... loistavaa tanssimusiikkia siis. Ja kävelymusiikkia.

Vähän myöhemmin, kun kirjan ensimmäinen jakso oli jo hyvässä kirjoitusvauhdissa, tajusin kuunnelleeni tätä kokoel-

maa vähintään kerran päivässä. Se tuntui inspiroivan, elähdyttävän. Ja vaikka ensimmäisen jakson päähenkilö olikin ujo, ahdistunut ja pelokas maahanmuuttaja, musiikki sopi loistavasti hänen opettajaminänsä mieltymyksiin musiikin yhteisöllisyydestä.

Nyt alkoi itää ajatus käyttää jokaisen jakson kohdalla omaa ”kerran päivässä” -levyä, mutta olla suunnittelematta asiaa kovin tarkkaan etukäteen. Antaa kohtalon ja jakson tekstin viedä mukanaan. Itse kirjoitustyön aikana parasta musiikkia on hiljaisuus ja avoimesta ikkunasta kantautuvat ihmisten ja luonnon äänet. Sanojen on löydettävä oma rytminsä ja oma henkensä, ei poimittava sitä levyiltä. Mutta päivän alkajaisiksi, aamupäivän ajatustenkeräilytuntien ajaksi on hyvä olla jotakin inspiroivaa.

Tällä tekniikalla kakkososan teemamusiikiksi päättyi Daniel Lanois’in soolotuotanto. Jakson kertoja on elämänsä velvoitteiden keskellä itsensä yksinäiseksi tunteva ihminen, joten haikea, mystisiä sävyjä sisältävä pienimuotoinen laulumusiikki sopi siihen mainiosti. Etenkin kun mukana oli yksi laulu äärimmäisestä itsekkyydestä toisten ihmisten elämän suhteen: ”The Collection of Marie Claire”, kertomus tyypistä joka kidnappaa naisen pakottaakseen tämän vaimokseen. Jakson kertojalla on persoonassaan tämäkin puoli.

Kolmannen jakson musiikki valikoitui ulkoisten tekijöiden vuoksi. Olen lupautunut esiintymään kolmen laulun mittaisessa Bluesounds-kunnianosoituksessa, joten ”C C Less”, ”T.H.E. World” ja ”Waves” kuuluivat viikon ohjelmiin yhtyeen muun tuotannon ohessa. Myös tässä musiikissa on samaa kuin Lanois’issa: maagista realismia, minimalismia, sisäistä voimaa.

Neljännän jakson teemaksi nytkähti perin luontevasti Richard Thompson, sillä kertoja on ahdistunut, katkeroitunut, omasta mielestään naisten päähänpotkima mies. Mutta ulkoiset tekijät saattavat vaikuttaa... esimerkiksi tämän jutun kirjoitusillan, vanhan sankarini Patti Smithin konsertti. Siinäkin musiikissa on väkevää sisäistä vimmaa, intohimoa ja katkeruutta.

Viides ja viimeinen jakso, päätös, huipentuma... Nusrat Fateh Ali Khan olisi varmaankin sopivan orgastista? Mutta antaa ajan näyttää. Kirjaa on suunniteltu tarpeeksi, nyt on aika antaa sen henkilöiden ruvetä elämään omaa elämäänsä ja löytää itselleen sopiva äänellinen miljöö. Osa heistä on sen jo tehnytkin.

© J. Pekka Mäkelä 2005

JÄLKIKUVA

Petri Laine

Hopeinen lumi oli kasautunut paksuiksi kansiksi kukkulaatikoiden päälle ja peiteltyt koko pihan silkinpehmeään huopaan. Taivaalle piirtyi viiva korkealla matkaavasta lentokoneesta. Tuulikin oli vaimennut hyytävässä pakkasessa. Mies katseli ulos ikkunasta ja palasi sitten takaisin istumaan. Kaksi poikaa istui keittiön pöydän ääressä ja pyöri tuoleilla kärsimättöminä.

– Joko?

– Ei, isä sanoi. – Annetaan äidin levätä.

Aurinko nousi korkeammalle ja alkoi häikäistä keittiötä. Siitä oli nyt kaksi kuukautta. Kotiin palattuaan äiti tunsu olonsa vielä heikoksi ja tarvitsi lepoa.

– Isi, joko? pojat kyselivät.

– Hsss.

Isä hieroi käsiään yhteen, pureskeli rystysiään levottomana. Kun hän käänsi katseensa ulos ikkunasta, toinen pojista livahti alas tuolilta ja lähti kohti makuuhuonetta. Poika käveli hiljaa, jalat eivät päästäneet liukkaalla parketilla ääntäkään.

Ovi oli raollaan. Poika kurkisti sisään ja työnsi oven tieltään. Nainen lepäsi sängyssä, toinen käsi pään alla. Poika hiipi lähemmäksi.

– Äiti, äiti, poika kuiskasi.

Nainen ponkaisi sängyssään istumaan ja parkaisi.

Poika perääntyi säikähtäen ovelle, jossa isä otti hänet suojansa. Nainen voihki ja painoi kasvonsa takaisin tyynyyn. Itku ravisteli koko kehoa.

Äiti oli yrittänyt huutaa heille hotellin ikkunasta, mutta he eivät olleet kuulleet pihalle. Meri oli noussut rannalle kuin vuori ja vienyt kaiken mennessään.

He olivat odottaneet äitiä kotiin. He odottivat, että äiti paranisi, mutta äiti ei kyennyt unohtamaan heitä.

– Eikö äiti välitäkään meistä? poika ahdistui.

– Välittää, isä vastasi ja saatteli lapset ulos huoneesta.

– Kyllä välittää.

© Petri Laine 2005

*”Ich werde in die Tannen gehen
Dahin wo ich sie zuletzt gesehen
Doch der Abend wirft ein Tuch aufs Land
Und auf die Wege hinterm Waldesrand”
Rammstein – Ohne dich*

RATKAISEMATON

Petri Laine

$$M_2(n) = \frac{1}{n} \sum_{k=1}^{n^2} k = \frac{1}{2} n (n^2 + 1).$$

*"Am Totensonntag hörten sie
Aus Gottes Acker diese Melodie
Da haben sie es ausgebettet
Das kleine Herz im Kind gerettet"
Rammstein – Spieluhr"*

Liitu piirsi taululle numeroita, muuttujia ja väliratkaisuja. Silti lopullinen vastaus tuntui piiloutuneen luokan varautuneeseen ilmaan, ilman että opettaja olisi sitä vaistonnut tai tavoittanut ja saanut välitettyä sitä näkyville.

Lapset seurasivat opettajaa tarkkaavaisina. Sitten liitu katkesi opettajan käsissä. Nainen painoi päänsä.

– Se on väärin, kuiskasi joku takarivistä.

Opettaja mulkaisi lapsia. Oli aivan hiljaista.

Nainen nosti silmälasejaan, kuivasi silmiään ja yritti vielä kerran. Hammasta purren hän pyyhki rutikuivalla sienellä puolet aikaansaannoksestaan pois. Hänen kätensä kirjoitti nopeammin kuin koskaan. Muuttujat liittyivät toisiinsa, täydensivät valtavaa ratkaisumatriisia, monimutkaiset merkinnät nostivat ja laskivat toisiaan potensseihin ja tekivät oikeutta omalle olemassaololleen.

Pieni hymy viivähti opettajan kasvoilla, kunnes hän jähmettyi.

Lukujen ulottuvuudessa ei ollut enää paikkaa, jossa hän ei olisi jo käynyt.

– Hän ei osaa...

Opettajan keho vavahti liikutuksesta

– Emme antaneet sinulle lupaa lopettaa.

– Olisitte jättäneet meidät rauhaan! nainen karjaisi ja katsoi lapsia itkuisin silmin.

Lapset istuivat rauhallisesti paikoillaan. Opettaja alkoi pidellä päätään.

– Älkää... älkää satuttako.

Luokan ovi avautui, kaksi lasta käveli sisään ja opasti opettajan pois. Sisään saatettiin lihava, parrakas mies, joka katsoi lapsia hermostuneena. Kädet näpräisivät henkselin lukkoja.

– Otetaan vielä kerran, sanoi tyttö eturivistä hempeällä äänellä.

Mies tarttui tärkevällä kädellä liituun ja kääntyi taululle päin.

– Sinun on opittava, eikö niin? tyttö virnisti. Mies vilkaisi olkansa yli ja hymyili varovasti takaisin.

© Petri Laine 2005

$$\sum_{k=1}^{2^{(p-1)/2}} (2k-1)^3 = 2^{p-1} (2^p - 1) = P.$$

Syksyllä 2005 olin kyllästynyt pitkien tarinoiden kirjoittamiseen ja suunnittelin pitäväni pitkän ja ruhtinaallisen sapattivapaan koko harrastuksesta. Vapaata taisi kestää kokonaista kolme päivää, kun pidemmän aikaa mielessä kummitelleet ideat ja mielikuvat alkoivat tosissaan vaivata. Onneksi en missään vaiheessa ollut luvannut itselleni, ettenkö kirjoittaisi jos siltä tuntuisi, joten aiheet oli pakko ottaa käsittelyyn. Ajatuksenani oli kirjoittaa sarja lyhyitä novelleja puhtaasti musiikista saamani inspiraatioiden pohjalta. Ja oli minulla mielessä uhriksi tietty yhtyeikin – Rammstein.

Rammsteinin tuotantoon vihkiytyneet lienevät laillani vaikuttuneita siitä vimmasta, jolla yhtye sekoittaa raskaita elementtejä ja herkkiä melodioita keskenään, industrialvaikutteita ja sorahtelevaa saksankieltä unohtamatta. Mielienkiintoa minussa herättävät erityisesti laulusolisti Till Lindemanin suorasukaiset sanoitukset sekä äänimaailman tunnelmat. Tavoitteenani oli rakentaa kertomuksia näiden tunnelmien pohjalta. Novellit Jälkikuva ja Ratkaisematon syntyivät tällaisissa ”musiikillisissa” sessioissa.

Jotkut mielikuvat vaativat paperille päästäkseen hieman pidempää työstöä, jotkut taas olivat valmiita tarinoita melkein sellaisinaan. ”Spieluhr” oli kappale, jonka kuunteleminen johti novelliin Ratkaisematon. Lapsissa, jotka laulavat kuorossa ”Hoppe hoppe Reiter, mein Herz schlägt nicht

mehr weiter”, on jotain mikä jäi vaivaamaan minua. Heidän äänensävyänsä on rauhallinen ja lempeä, mutta heissä tuntuu olevan jotain häiriintynyttä. Aivan täydellistä materiaalia novellia varten!

Jälkikuvan alakuloisen kohtauksen puolestaan synnytti kappale ”Ohne dich”, haikea balladi kaipauksesta ja ikävästä (vaikka olenkin esittänyt sanoituksesta myös novellin lähtökohdista poikkeavan tulkinnan, että laulun kertojaääni on surmannut kaipauksensa kohteen). ”Ohne dich kann ich nicht sein, Ohne dich, Mit dir bin ich auch allein, Ohne dich.” Suljin silmäni ja näin mielessäni novelliin kuvaamani asetelman. Kohtauksen muoto syntyi nopeasti, mutta yksittäisten sanojen hiomiseen kului pitkä aika.

Musiikki on eräänlaista terapiaa, sen avulla voi purkaa turhautumistaan, juhlia silloin kuin on juhlan aihe, ja myötälää omia kokemuksiaan ja tuntemuksiaan. Monet elämäntilanteet ja muistot palaavat mieleen juuri tietyn aikakauden kappaleita kuunnellessa. Muusikot ovat luoneet kaiken tuo inspiroituessaan jostain heille tärkeästä, joten on vain luontevaa, että niin monet samaistuvat heidän taiteeseensa ja ammentavat sitä osaksi itseään ja työtään. Sisäiset demonit murtavat kahleensa ja minä lasken ne karkuun tarinoihini.

Pete, Helsingissä 18.11.2005

FILKIT SUOMESSA

Marianna Leikomaa

Science fictionin ja fantasian harrastamiseen kuuluu monenlaista oheistoimintaa ja yksi näistä on filkit. Vaikka ei olisikaan musikaalinen eikä harrastaisi laulamista, tutustuu näihin fanilauluihin viimeistään fanien kokoontumisissa.

Filk-viisuilla tarkoitetaan perinteisesti sitä, että otetaan joku olemassa oleva sävel ja kehitetään siihen uudet, sci-fi- tai fantasia-aiheiset sanat. Tietenkään mitään ei voi määritellä näin yksinkertaisesti, ja etenkin ulkomailla filiksi lasketaan nykyään myös itsekehitettyyn melodiaan tehdyt fandom-sanat tai kaikki musiikki, mitä fandomtapaamisissa esitetään. Tämän artikkelin puitteissa sanalla filk tarkoitan kuitenkin nimenomaan tuota olemassa olevaan säveleen uusien spefilyriikoiden tekemistä. (Toki muistakin aiheista on filkiä tehty maailman sivu: tietokoneharrastajilla on esimerkiksi aivan oma filk-kulttuurinsa).

Sana ”filk” tulee sanasta ”folk”, ja onkin alunperin ollut ”folk” sanan väärinkirjoitus. Filkkaus juontaa juurensa 1950-luvulle, jolloin sci-fi -fanit alkoivat coneissa laulaa yleensä kansanlauluihin (folk songs) pohjautuvia spefi-sanoitettuja lauluja. Eräessä artikkelissa sitten sanan ”folk” tilalle lipsahti ”filk” ja se sana juurtui käyttöön. Nykyään filkit voivat pohjautua toki mihin melodiaan tahansa, eli puhtaasti folk-laulusta ei enää ole kyse, mutta folk-laulajien peruslähtökohtia on vieläkin filk-esityksistä löydettävissä. Lauluissa sanat ovat säveltä tärkeämmät, ja laulajat säestävät itseään usein perinteisin folk-instrumentein: kitaralla, rummulla jne. tai esiintyvät kokonaan ilman säestystä. Perinteisesti filkkaamiseen kuuluu myös laulamisen riemu: sillä, laulaako oikein, on paljon vähemmän merkitystä kuin sillä, laulaako lainkaan ja ovatko sanat onnistuneet. Filkit sopivatkin siksi mainiosti yhteislauluiksi.

Niin sanotussa ”suuressa maailmassa” filk on hyvin olennainen osa conien ohjelmaa. Esimerkiksi Skotlannin Worldconissa sille oli omistettu ohjelmasta suhteellisen iso osa: muutamassa huoneessa ei koko conin aikana mitään muuta ollutkaan kuin filk-esityksiä. Myös lauantai-illan spehtaakkelina esitetty ”Jabba the Musical” oli onnistunutta filkkiä: uuden Star Wars trilogian läpikäyminen hyvin pikaisesti Abban biisien sävelillä! Maailmalla onkin paljon järjestäytyneitä ja asiansa suhteellisen vakavasti ottavia filkryhmiä, joista monet kiertävät conista toiseen esiintymässä.

Suomessa filk-musiikkia on toki tehty pitkään itse kunkin pöytälaatikkoon, ja järjestäytyneitä filk-porukoita on nähty aina silloin tällöin. 1990-luvun puolivälissä Helsingissä vai-

kutti ryhmä Naukuhuulet, jonka legendaarinen Örkkiarmeijan marssilaulu kaikui monessa fandomtapahtumassa vuosien aikana. Vuonna 2005 Tampereelle taas perustettiin FilkkiF-riikit, jotka esimerkiksi esiintyivät kesän 2005 Huviretkellä tienpientareelle ja joista varmasti kuullaan vielä! Suomalaisesta filk-innostuksesta pitää mainita myös (ilmeisesti) ainoa Suomessa esitetty filk-musikaali ”Frodo Horror Show”, jossa Rocky Horror kohtasi Tolkienin. ”Frodo Horror” esitettiin sekä TamFanissa vuonna ’02 että FinnConissa ’03. FinnConissa filk-harrastus on ollut yleensä mukana kilpailun tai jonkun vastaavan merkeissä, mutta varsinaista filk-ohjelmaa ei juurikaan viime vuosina ole ollut.

Filkien levinneisyyteen on selvästi vaikuttanut Internet. Vaikka filkejä on julkaistu ja julkaistaan toki yhä seurojen lehdissä, Internetin kautta on mahdollista levittää omia laulujaan nopeamin ja helpommin. Shimo Sunttila on myös koonnut ”Sci-fistin malja” -nimisen opuksen, jonne on kerätty niin kotimaisia kuin ulkomaisiakin filkkejä. Turussa filk-harrastus on muutenkin varsin eloisaa: sitseissä lauletaan usein filkki poikineen! Viime joulukuksi taas Jyväskylän sf-seura 42 järjesti filkkikilpailun ja julkaisi sen sadon Alienisti-lehden erikoisnumerona.

Mistä aiheista suomalaiset filkit sitten on tehty? Perinteistä spefi-kamaa toki löytyy, esimerkiksi Star Wars- ja Taru sormusten herrasta -filkkejä on laadittu kasapäin. Internetistä löytyy myös todella paljon roolipeleihin ja roolipelaamiseen perustuvia filkejä. Näistä monia on selvästi kirjoitettu roolipelissäsioiden yhteydessä. Suhteellisen uutena alueena tuntuvat olevan manga- ja animeaiheiset filkit, sekä erilaisiin tietokonepeleihin perustuvat filkit. Filkit voivat kertoa myös fandomista itsestään. Esimerkiksi Skotlannin WorldConia’05 varten laadittiin kaksi suomenkielistä filkiä, joista toinen kertoi Johanna Sinisalon menestyksestä Suomessa ja maailmalla, ja toinen taas FinnConien ilmaisuudesta. Kyseiset filkit olivat malliesimerkki filkkilttuurin spontaanuuudesta: viisut kirjoitettiin lentokoneessa matkalla Skotlantiin, lauluryhmä koottiin paikan päällä ennen Suomi-bileitä ja kappaleet treenattiin hotellin portaikossa 10 minuuttia ennen esitystä. Lopputulos oli myös hyvin filk-hengen mukainen: esiintyjien esiintymishalu oli ainoa osallistumiskriteeri. Laulutaidolla

ei ollut väliä.

Monet onnistuneet filkit ovat myös hyvin aikasidonnaisia. Ne on kirjoitettu jotakin tiettyä tapahtumaa varten tai käsittelevät ajankohtaisia asioita. Näistä filkeistä ei useinkaan muodostu varsinaisia klassikoita, mutta tilanteeseen sopivuutensa ansioista ne muistetaan kuitenkin pitkään. Esimerkiksi Suomen television spefi-vastaisuutta ruodittiin kesällä 2005 filkin muodossa. Myös erilaisten seurojen tapahtumiin (Huviretki tienpientareelle) tai syntymäpäiville on kirjoitettu filkkejä.

Artikkelin yhteydessä on muutama ennen julkaisematon ja julkaistukin (Angmarin noitakunkku) filkki.

© Marianna Leikomaa 2005

Marianna Leikomaa

Marianna Leikomaa on tamperelainen spefi-harrastaja, jonka kiinnostuksiin kuuluvat mm. fantasiakirjallisuuden monet muodot, Finnconit ja filkkaus. Leikomaa on aktiivisena jäsenenä Smial Morelissa eli Suomen Tolkien-seura ry:n Tampereen alaosastossa. Smial Morel järjestää kahden vuoden välein fantasiatapahtuma TamFanin Tampereella. Koulutukseltaan Leikomaa on FM ja työskentelee opetuksen ja kääntämisen parissa.

SCI-FISTIN ITKUVIRSI

Sanat: Marianna Leikomaa + FilkkiFriikit

Kirjoitettu kesällä 2005 ”kannanotoksi” Suomen televisiolle

Sävel: Rosvo-Roope

*Jos täytätte mun maljani, niin tahdon kertoa,
surullisen tarinan joll’ ei oo vertoa.*

*Se on laulu maailmankolkasta, Suomi nimeltään,
jonka telkkari ei suostu scifistejä ymmärtään.*

*Joskus kai sai täällä hieman sci-fi telkkariin,
Star Trek sekä Galaktika, Myrskylinnutkin.
Illansuussa riemuna Tähtiportti, niin,
sitten joku muutoksen näin teki eetteriin.*

*”Suomessa ei kukaan tahdo sci-fiä katsoa,
ainakaan ei ole väliä mitä jaksoa.*

*Jos lopetetaan kaikk’ aivan kesken kausien,
niin uusintoina katsoo niitä nörtit riemuin.”*

*Farscapen jo siirsivät ne iltapäiville,
kolmosella tuli loppu Tähtiportille.*

*Uudet Trekkisarjat saa jäädä Jenkkeihin,
katsojat täällä tyytyy Heikkoihin lenkkeihin.*

Surullinen tarina, se tähän lopu ei.

Sci-fi kansan epätoivo Amazoniin vei.

Sieltä saadaan sarjat me DVD-muodossa.

Haistakaapa kukkanen te Pöllölaaksossa.

ANGMARIN NOITAKUNKKU

Sanat: Marianna Leikomaa, Jan Silander ja Pasi Väikkynen

Sävel: Meksikon pikajuna

kirjoitettu syksyllä 1999 pitkän Tolkien-keskustelun jälkeen

*Noitakunkku Angmarin,
pomo Minas Morgulin,
kahlaamon hän öisen hevosellaan ylittää.
Huuto kuuluu hirmuisin,
örkkijoukon Sauronin,
tornistansa yksi silmä länteen tähyää.
Kahlaamolla Bruinenin
tilanne on tukalin
hobittia pientä Nazgûl-lauma metsästää.
Ratsu vaikka hobitin tuon laukkaa pakohon,
kiinni jääkö urho peloton?*

*Asfalot tuo valkoinen,
hevonen Glorfindelin,
Frodoa nyt surmansuusta pakoon kiidättää.
Kahlaamo jo lähestyy,
Nazgûleil' on siihen syy,
koko rantaa heidän väki hurja väijyttää.
Ratsu astuu vetehen,
vakain, reippain askelin,
kavioitten alla kirkas vesi läikähtää.
Kuningas jo lähenee ja kohta saavuttaa,
hobittia tuho odottaa.*

*Frodo kiipee rannalle,
huutaa Nazgûl-joukolle:
"Elävänä milloinkaan te ette mua saa!"
"Liity meidän joukkohon,
Barad-dûrin loukkohon"
Noitakunkku Frodoa jo mukaan houkuttaa.
Kunkku astuu vetehen,
joen pohjaa tapaillen,
yhtäkkiä kaikkialla vesi pärskähtää!
Nazgûl huutaa kiroten ja melkein pysähtyy,
mikä onkaan joen pauhun syy?*

*Näkyä kuohus' Bruinenin
viha viisaan Elrondin.
Vanha velho Gandalf häntä siinä avustaa.
Elrond joen tulvimaan
voimallansa vahval' saa,
velhon käskyst kuohut hevosiksi kohoaa.
Nazgûl kaatuu karjaisten
joen kuohuun kadoten,
mahtaa Sauronia juuri nytten v***tta!
Hyökkäys on torjuttu ja joukotkin on maas,
Murphyn laki iskee jälleen taas!*

HUVIRETKI TIENPIENTAREELLE

Sanat: Liisa Rantalaaho

Sävel: Saarenmaan valssi

kirjoitettu kesän 2005 Huviretkelle tienpientareelle

*Kun lauantain laivalla matkustat Saareen,
sen kunnailla muistat kai muukalaisväet,
ne ongelmajätteet ja vaarat ja haaveen,
ja polkuja Stalkerin kulkevan näet.
Siis ilmaan nyt muutama mutteri heitä,
käy varjojen leikkiä tarkkailemaan:
.:ei turvassa kulkea voi näitä teitä,
kun miehestä mittaa ne käy ottamaan.::*

*On Vjöhykkeen niityt kuin lietteinen syli,
yön helmassa syhyistä vapisee maa.
ja taivaskin kaartuvi vainajain yli,
ja polttava untuva karrelle saa.
Voit täysii Tyhjiä ruohosta löytää,
vaan hopeinen seitti sun surmata voi,
.:ja jos velhonhyytelöön jalkasi töytää,
niin kumiksi koipesi tuo amputoi.::*

*Jos hengissä palaat, niin onnistui retki,
jos saalista saat, niin se ihme jo on.
Vaan Stalkerin mielessä aina on hetki,
kun löytynyt viimein ois tuo mahdoton:
jos painovoiman miinaan et tallo,
jos polulta jalkasi ei kompuroi,
.:on jossakin kätköissä Kultainen Pallo,
ja kaikki sun toiveesi täyttää se voi.::*

*Sen kunniaks Saarelle teemme me retken,
kun heinäkuun päivät on hebkeimmillään,
ja lehdossa nurmella vietämme hetken
nyt yhdessä, seurassa fandomin tään.
Siis kallista pulloa, makkaras paista,
kun grillissä leikkivät säkenet lyö,
niin hyvält ei muualla piknikki maista,
nyt kauaksi unhoita huoli ja työ,
ja jos onkin onni tuo katoavaista,
sen kaikille lahjoittaa kesäinen yö.*

ANAKININ HARHARETKET

Sanat: Marianna Leikomaa ja FilkkiFriikit

Sävel: Keväthuumaus

kirjoitettu kesällä 2005

*Anakin hän ampaisee ulos galaksiin,
mieliala korkeella, jediverta suonissa.
Aluksellaan liittää jo sankaruutta päin,
mennessänsä huikkaa hän Yodalle näin:
"Kohta kaikki mestat mun nimen tietää saa,
tuolla mua jossain kun maine odottaa.
Tietää saa ne maailmat joita syttyy iltataivaalle,
Tatooine, Coruscant, Endor ja moni muu."*

*Anakil' on Voimaa, mut häntä kiusataan,
hän ei saa matkustaa äitiään auttamaan.
Äiti tietty kuolee, pojan viha yltyy vain,
eikä Jedineuvosto ymmärrä lain.
"Tahtoisin niin kosta, viha sumentaa mun pään,
siellä puolen Pimeän houkutukset nään,
Sillä voisin voittaa maat jotka syttyy iltataivaalle:
Tatooine, Coruscant, Endor ja moni muu."*

*Anakinin voima on liittolaisissaan,
Palpatine nousussa, senaatinkin johdossa.
Anakinin voittaa hän pian puolelleen,
Hyvästinsä heittää Ana Amidalalleen:
"Kanssain jos et seiso, oot viholliseni,
aivan kuin ne jedit jotka miekkain teurasti.
Vielä tuhon kohtaa maailmat kaikki iltataivaalla,
Tatooine, Coruscant, Endor ja moni muu."*

*Anakin on Vader, on kypärässä pää,
Luke tahtoo yrittää isäänsä käännyttää.
Valomiekat heiluvat, Voima virtaa vaan,
viimeisiksi sanoikseen Vader huudahtaa:
"Näinkö oma poika on henkein riistänyt,
sentään sukulaisuutta ei hän kiistänyt.
Nimeni jo tietää maailmat kaikki iltataivaalla,
Tatooine, Coruscant, Endor ja moni muu."*

SUURI KUULEMISEN TUOMA VAPAUTUS

Petri Salin

Astun sisälle taloon ja suljen syksyn myrskyt taakseni.
Talvi tekee jo tuloaan eikä sitä enää pysäytä mikään.
Viikon kuluttua maailma on valkoisen lumivaipan
peittämä, puhtaaseen hohtavaan jäähän säilötty.

Katson ympärilleni. Talossa haisee tunkkai-
selta, en tiedä koska täällä viimeksi on tuuletettu.

Suuntaan olohuoneeseen. Huone on tyhjennetty
kaikesta irtaimistosta, huonekalut kannettu kellariin ja
värikylläiset taulut kääritty lattian mattoihin ja siirretty odottamaan
parempia aikoja. Verhot on vedetty tiiviisti ikkunoiden eteen. Verhojen
takaa löytyy vielä sälekaihtimet jotka nekin on suljettu. Musta pimennys
on lähes täydellinen. Sytytän valon kattolamppuun. Kontrasti valon ja
pimeyden välillä sattuu silmiini.

Muuten paljaan lattian keskellä on ohut patja ja patjan vieressä
musta CD-soitin kuulokkeineen.

Kaivan laukustani neljä levypakettia. Harkinnan jälkeen päädyn
Furtwängleriin joka on pisin. Sen kokonaiskesto on majesteettilliset
neljä tuntia viisitoista minuuttia. Painan soittimeen virran päälle
ja lataan pyörivään kelkkaan kaikki neljä hopeanväristä kiekkoa.

Painan playta. Jos äänenvoimakkuus on liian hiljaisella teho jää
saavuttamatta, jos se on liian kovalla se kääntyy nopeasti itseään
vastaan. Haarukoin huolella oikean volyymin, ohjelmoin

soittimen soittamaan levyt oikeassa
järjestyksessä ja toistamaan proses-
sin, sitten pysäytän soiton.

Sammutan kattovalon ja
ruuvaan hehkulampun irti. Sitä ei
enää tarvita. Kuuma lamppu polttaa
sormenpäitäni ja pudotan sen lattial-
le jossa se särkyy helisten.

Teen nopean viimeisen
kierroksen ja tarkastan että
talon kaikki ovet on lukittu

ja kaikki ikkunat salvattu. Jääkaappi on tyhjennetty ja pois päältä, hellan sähköjohto vedetty seinästä. Lamppuja ei ole missään. Paperit on järjestetty kansioihin ja kirjekuoret sinitöity ja varustettu asianmukaisin nimin.

Keittiössä juon kolme lasillista vettä. Varmuuden vuoksi käyn vessassa vaikka ilmeistä tarvetta ei olekaan. Katseeni osuu vesialtaan yllä riippuvaan peiliin. En käännä katsettani pois. Kuvajaiseni tuijottaa minua ilmeettömästi. Kasvot eivät ole samat jotka olen tottunut näkemään valokuvissa, istumassa puutarhakeinussa, aamuauringon hellittävänä, ikuisessa kesässä. Kaikki valokuvat on viety pois. En tiedä minne.

Suljen kännykän ja jätän sen eteisen pöydälle avaimien, lompakon ja kellon viereen. Mitä pirua yksinäinen vanha mies edes tekee kännykällä? Kenelle minä soittaisin kun en sinulle enää voi? Riisun vaatteeni ja taitan ne eteisen tuolille.

Viimeiseksi riisun lasini joita ilman en näe kuin sumua ja usvaa. Nyt hämärässä tuskin sitäkään.

Kaikki mikä minusta on tehnyt yksilön ja yhteiskunnan jäsenen on nyt riisuttu pois, pyyhitty olemattomiin. Onko juuri se vapautta? Se ettei enää ole kukaan tai mitään? Että vain on? Olematta enää minkään osa?

Kenenkään osa?

Eikö se ole yhtä kuin kuolema?

Mutta jos eristäytyneisyys ja yksinäisyys ovat yhtä kuin kuolema niin olen kuollut jo kauan sitten.

Alastomana astun takaisin täydellisen pimeään olohuoneeseen, suljen oven perässäni ja alan hapuilla patjaa kunnes käteni vihdoinkin löytää sen. Käyn patjalle makaamaan ja painan kuulokkeet korville. Haen asentoni ja asetun oikealle kyljelle oikea käsi pään alla. Buddhan kuolinasento. Vasemmalla kädellä painan kaukosäädintä ja musiikki alkaa soida.

Suljen silmäni ensimmäisten tahtien osuessa korvaani.

Mitään muuta ei enää ole. Mitään muuta kuin musiikkia.

Tristan und Isoldessa ei ole varsinaista alkusoittoa vaan teos alkaa heti tosissaan, viiltävällä teemalla joka heti paljastaa mistä on kysymys.

Eikä sitä voi pukea sanoiksi.

Ei edes yrittää.

Illuusioille ei jää mitään tilaa.

Ensimmäisellä kuuntelukerralla seuran tarkkaan draaman kulkua ja juonikuviota, samoin toisella. Erotan selvästi eri laulajien sävyt ja äänenpainot ja ne tuottavat minulle suurta nautintoa. En voi estää kyyneleitä jotka vuolaina valuvat poskiani pitkin patjalle. Osaan levytyksen ulkoa. Seuraavalla kuuntelukerralla en enää erota yksittäisiä sanoja tai edes laulajia. Ne eivät ole tärkeitä. Ne ovat vain ääniä ja menevät suoraan keskushermostooni. Koko ooppera sulautuu yhdeksi massiiviseksi sävelmassaksi jossa ei enää ole mitään yksityis-

kohtia. Jokainen sävel sisältää koko teoksen kuten koko teos jokaisen sävelen.

Kehoni alkaa hiljaa vapista.

Sydämen lyönnit peittävät ajoittain alleen musiikin.

Jossakin kolmannen tai neljännen kuuntelukerran aikana kokemus käy vihdoinkin liian rankaksi ja menetän tajuntani. En tiedä kuinka kauan olen tiedoton. Koko ajan musiikki soi korvissani, ympäröi minut, peittää minut, kannattelee minua ja erottaa minut maailmasta. Nostaa minua yhä korkeammalle, antaa minun vajota yhä syvemmälle.

Minä ja musiikki olemme yhtä. Ei meitä enää voi erottaa. Musiikki on veri joka virtaa suonissani, elämä joka täyttää minussa olevan ammottavan tyhjiön ääripisteeseen saakka ja pitkälti sen yli.

Aika menettää merkityksensä ja muuttuu tilaksi.

Herään kirkkauteen. Herään ensimmäiseen päivään.

En ymmärrä mitä on tapahtunut.

En tiedä kauanko olen ollut syvän tajuttomuuden tilassa.

En tunne nälkää en janoa.

En tunne mitään.

Ruumiini ei enää ole osa minua. Olen jättänyt sen taakseeni, riisunut sen yltäni kuin haarniskan, hylännyt sen kuin tyhjän kuoren.

Astun ulos, pimeyteen.

Näen pimeyden keskellä sillä pimeys on muuttunut valoksi.

Kaikki minkä näen näyttäytyy valona ja kuvina.

Tyhjästä ilmestyvä häikäisevä valo täyttää tajuntani. Näen että valo on yhdysside. Avaruuden väri on sininen. Näky joka minulle ilmestyy, sitä en osaa tulkita.

Pehmeä valkoinen valo tulee minua kohti ja lävistää minut. Silmäni eivät voi kestää sitä.

Yritän katsella ympärilleni mutta en kykene näkemään mitään. Huudan. Kukaan ei vastaa. Ei ole mitään, ei ketään.

Vesi. Uin. Valossa. Koko päivän.

Toinen päivä alkaa.

Vesielementin rajoittuneisuudesta vapautuva valkoinen valo alkaa sarastaa ja näen uuden näyn jota en osaa tulkita. Peilinkaltainen valkoinen ja kimalteleva viisaus, kirkas ja terävä säteily peittää taakseen toisen valon, harmaan ja loistavan, pehmeän ja savuisen helvetin valon. En katso sitä, en anna sen vetää minua puoleensa, en ikävöi sitä. Haluan seurata sitä sillä se vetoaa minuun tavalla jota en kykene hallitsemaan.

Taistelen sitä vastaan. En kaipaa sitä mutta en voi olla ilman sitä.

Käännyin pois päin.

Näen hahmon, etäisyydessä, silmäkulmastani. Kun kään-

nyn takaisin se on kadonnut. Lähden seuraamaan sitä suuntaan johon uskon sen kadonneen.

Matkaan eteenpäin suoraan kolmannen päivän keltaiseen väriin joka on puhdistuneen maaelementin väri. Astun kuivalle maalle, vaurauden ja rikkauden keskelle. Hedelmällisyyteen. Jotta maa olisi rikas ja hedelmällinen se tarvitsee vettä. Valo ympärilläni on keltainen ja ei-viettelevä. Se hivelee minua, rauhoittaa minut, siirtää minut eteenpäin. Eteenpäin. Samaan aikaan yhdessä viisaudenvalon kanssa ihmisolentojen pehmeä sininen valo lävistää minut. Se vetää minua luokseen ja siellä koen syntymää, vanhuutta, kuolemaa ja kärsimystä enkä milloinkaan pääse pakenemaan sen mutaisesta suosta. Se on este joka tukkii vapautuksen polun joten en katso sinne päin enkä anna sen vetää minua puoleensa enkä sitä ikävöi. Käänän viettelykselle selän ja seuraan hohtavaa keltaista valoa.

Näen useampia hahmoja.

Samankaltaisia.

Sinä olet yksi niistä, tiedän sen.

Sinä sellaisena kuin olit tavatessamme, sellaisena kuin aina olit, sisimmässäsi.

Mutta en erota hahmoja toisistaan. Ne lähtevät eri suuntiin. Mitä niistä lähden seuraamaan? Mikä niistä olet?

Ennen kuin ehdin tehdä minkäänlaista päätöstä hahmot ovat poissa.

Sinä olet poissa.

Valot sammuvat. Jatkan pimeydessä. Hahmojen jälkeensä jättämien haamuvalojen loiste imeytyy takaisin pimeyteen, pimeydeksi.

Istu alas odottamaan. Mitä muutakaan voisin.

Neljännän päivän puhdistunut tulielementti on rajaton valo, puoleensavetävä ja viettelevä, kutsuvan lämmin ja myötuntoinen. Lootus kädessäni avautuu valoa kohti, avautuu kuin aurinko ja ottaa vastaan kaiken. Kaiken.

Puhtaus on täydellinen, kauniit värit myrskystä. Valo on punainen, sädehtivän punainen, valokiekoin koristettu, hohtava ja selkeä, terävä ja kirkas. En pelkää sitä. Valosta muodostuu viisauden hohtava valopolku. Samaan aikaan yhdessä viisauvalojen kanssa loistaa myös nälkäisten haamujen pehmeä keltainen valo. Kiihkeän halun vaikutuksen alaisena kauhistun ja pakenen terävää kirkasta punaista valoa, nälkäisten haamujen pehmeä keltainen valo vetää minua puoleensa. Jos heitä seuraan saan kokea nälän ja janon synnyttämää sietämätöntä kurjuutta.

En tiedä mitä tahdon.

En tiedä.

Etsin.

Sinua ei näe.

Viidentenä päivänä loistaa vihreä valo, puhdistunut ilmaelementti hohtaa taivaalla joka minut joka puolella ympäröi.

Samaan aikaan yhdessä viisauvalon kanssa loistaa kateellisuuden punainen valo. Viisau sisältää kaikki mahdollisuudet, ottaa huomion kaiken, näkee kaiken. Alkuperäisessä puhtauudessaan ilmenevä vihreä valo, tehtävät täyttävä viisau, sädehtivän vihreä, hohtava ja kirkas, terävä ja kauhistuttava, valokiekoin koristettu, pelottaa minua.

Pakenen sitä.

Pakenen.

Näen välähdyksen siitä mitä etsin.

Tiedän mistä lähteä etsimään sinua.

Kaadun.

Herään.

Kuudes päivä. Syvälekäyvä, paniikin omainen hämmennyisyys. Se valtaa mieleni, hallitsee tilaa. Ei ole aukkoa ei pakotietä. Ei missään minkäänlaista syrjäpolkua. Kuudennen päivä tuska. Kaikki valot loistavat samaan aikaan. Kaikkien valtakuntien valot. Hämmennyn. Harhailen yhä, yhä täällä, vaikka koska hyvänsä, koska hyvänsä olisin voinut seurata oikeaa polkua, päässyt täältä pois. Nyt olen loukussa.

Neljän puhdistuneen elementin neljä valoa loistaa. Minulle. Neljä vihaista portinvartijaa näyttäytyy. Minulle. Kun yritän lähestyä niitä ne katoavat. Kun lähden pois päin ne ajavat minua takaa.

Neljän viisauden kaikki valonsäteet loistavat. Sydämeen, hienoina, hyvin hienoina, kirkkaanselkeinä, kuin auringonsäteet, kuin viuhkana leviävät auringonsäteet.

Tunnistan – kuvajaiseni. Leikkaan irti epäilyksen, leikkaan irti ja astun puhtaalle muuttumattomalle polulle. Joka ei vie minnekään.

Viisaudenvalot. Yhdessä niiden kanssa epäpuhtaiden harhavaltakuntien valot. Pelkään kuvia ja viisauvaloja. Viiden myrkyn tähden minä harhailen.

Harhaudun, syvemmälle.

Minne valot johtavat, minne minä joudun?

Valon keskeltä kuuluu suuri ukkosen jylinä kuin tuhat yhtäaikaista jyrähdystä.

Käänny, kännyn takaisin, haluan kääntyä takaisin, lopettaa.

Näen –

Ei.

Suljen silmäni.

Ilmestyt eteeni.

Näen sen vaikka silmäni ovat kiinni.

Tunnen läsnäolosi.

Avaan silmäni.

Juoksen eteenpäin, seitsemänten päivään, viimeiseen, puhdas monivärinen valo loistaa, näen edessäni sateenkaari-valosta muodostuneen mandalan josta alkaa ilmestyä tuhansittain hahmoja suitsukkeineen ja lukemattomine soittimien täyttäen maailmankaikkeuden kaikki alueet niin että ne

keinuvat ja vapisevat ja väreilevät musiikkia niin että pääni on haljeta.

Missä olet? huudan.

Vastaa! huudan.

Näytä itsesi! huudan.

Tiedostumattoman valtakunnassa puhdas myötäsyttyinen viisaus loistaa yhteen punottujen värillisten lankojen kaltaista värillistä valoa, leimahdellen, väreillen, kimmeltäen, hohtavana ja kirkkaana, terävänä ja kauhistavana. Se lävistää sydämeni niin etteivät silmäni sitä siedä. Samaan aikaan myös eläinten pehmeä vihreä valo loistaa yhdessä viisausvalon kanssa. Sekavan hämmennyksen vallassa pakenen viisiväristä valoa. Valon sisältä kuuluu ääniä tuhannen ukkosenjyrähdysten pauhun lailla. Se vyöryy ja jylisee ja kajahtelee mutta en enää pelkää sitä.

Tunnen yhteyden, aidon yhteyden.

Jätän taakseni eläinten pehmeän vihreän valon.

Tapahtuu suuri tunnistaminen.

Teen valintani.

Puhdistautuminen –

Tunnen kuinka suurempi tietoisuus –

Kuinka tilani muuttuu –

Tietoisuuteni –

Myötäsyttyisen viisauden hohtava valopolku –

Avaruuden puhdas valtakunta –

Bardo –

Ojennat minulle kätesi –

Hymysi lämmittää –

Lämmittää –

Ympäröi minut –

Kuulen äänesi –

Tartun käteesi, tiukasti, ja vedät minua –

Ylös luoksesi –

Laulat minulle –

Ja samassa minut revitään kirkkaasta jumalallisesta valkeudestasi takaisin maanpäälliseen pimeyteen ja löydän itseni olohuoneen patjalta kuulokkeet korvilla. Kuulokkeet ovat mykistyneet. Soittimeni ei enää soita.

Yritän nousta ylös mutta olen liian heikko.

Olen maannut samassa asennossa viikon, ehkä kaueminkin, syömättä mitään, juomatta mitään.

Olen käynyt tietoisuuden porteilla ja astunut toisella jalalla sisälle.

Olen saanut sinut takaisin ja menettänyt sinut uudestaan.

Kerään hetken voimia ja yritän uudestaan pystyyn. Tällä kertaa onnistun. Hitaasti laahustan eteiseen. Kaivan esille kynttilän ja tulitikut. Jatkan sulaketaululle. Sulakkeet eivät ole palaneet. Sähköt ovat menneet poikki koko talosta.

Avaan ulko-oven. Maailma on lumeen haudattu ja lumimyrsky painaa edelleen päälle koko raivollaan. Siinä syy

sähkökatkokselle.

Oven sulkeminen on tässä lohduttomassa viimassa melkein ylivoimainen tehtävä mutta saan se lopulta tehtyä. Seison hetken eteisessä epävarmana siitä mitä tehdä. Odotanko että sähköt palaavat niin että voin jatkaa?

Mutta voinko jatkaa? Noin vain? Vai pitääkö minun aloittaa taas alusta ja kulkea koko valaistumisen pitkä ja raskas polku ensimmäisestä askeleesta viimeiseen? Jälleen?

Tietämättä oikein mitä tehdä alan pukea vaatteita päälleni sillä palelen. Suutani kuivaa. Menen takaisin keittiöön ja täytän lasin vedellä ja tyhjennän sen hitaasti pienillä huikilla. Jossakin syvällä epämääräinen nälän tunne nostaa päätään.

On valoton yö.

Puen kengät jalkaan ja vedän takin ylle.

Astun ulos.

Paksuun lumeen.

Auraamaton tuulen painama lumi aaltoilee kuin meri.

Puhdas meri joka hohtaa valkoisena yössä.

Otan ensimmäisen askeleen.

Näen myötätunnon valonsäteen.

Viisauden hohtava valopolku näkyy selvästi.

Sen pehmeä valkoinen valo vetää minua puoleensa, lävistää sydämeni niin etteivät silmäni siedä.

Päässäni alkaa soida musiikki, täydellä volyymillä. Musiikki ympäröi minut, nostaa minut ylös, lennättää minua eteenpäin, aina suoraan eteenpäin.

Sulaudun sateenkarivaloon.

Mild und leise –

Wie sie lächelt –

Wie das Auge –

Hold sie öffnet –

Eteenpäin –

Immer lichter –

Wie sie leuchtet –

Stern-umstrahlt –

Hoch sich hebt –

Seuraan edessäni avautuvaa polkua.

Loppuun asti.

© Petri Salin 2005

Kirjoittajan esittely on julkaistu Usvassa 1/2005.

Saatesanat novelliin Suuri kuulemisen tuoma vapautus.

Edellä oleva novelli voidaan nähdä vastauksena kansan syviä rivejä suuresti askarruttavaan kysymykseen: Mitä tapahtuu jos Wagnerin Tristan und Isolde risteytetään tiibetiläisten kuolleiden kirjan Bardo Thödölin kanssa?

Miksi Tristan ja Bardo?

Vuonna 1865 Baijerin hullun Ludwigin müncheniläisessä hovioopperassa ensiesityksensä saanut Tristan und Isolde on pitkälti säveltäjänsä Richard Wagnerin Arthur Schopenhauerin filosofiaan ja etenkin tämän pääteokseen *Die Welt als Wille und Vorstellung*iin tuntemaan kiinnostuksen tai intohimon hedelmä. *Die Welt als Wille und Vorstellung* on puolestaan suoraa seurausta Schopenhauerin itämaisia uskontoja kohtaan tuntemasta mielenkiinnosta. Tristania 1850-luvun lopulla säveltäessään Wagner oli niin syvällä buddhismen lumoissa että harkitsi vakavasti oopperaa Buddhasta, mikä näin jälkikäteen voi tuntua jopa oudolta ajatukselta. Varsinkin kun myöhemmät

ajat ovat mieltäneet Wagnerin lähinnä jonkinasteiseksi protonatsiksi.

Hypnoottinen Tristan huipentuu transsinomaiseen lemmentuoloon, pitkään matkaan tyhjyyteen, nirvaan, sieluun – tuonpuoleiseen? Tristanissa Wagner taittaa ajan ja lihan ylivallan, taivuttaa mielen takaisin itseensä, syvemmälle kuin se ehkä haluaisi mennä. Tristan vie kuulijan olemisen porteille. Juuri tämä Tristanin suorastaan transsendentaalinen olemus saa minua pitämään sitä Bardo Thödölin musiikillisena ilmentymänä ja vastineena.

Mikäli ihmismieli kykenee transsin kautta saavuttamaan laajennetun tietoisuuden tai yliluonnollisen kokemuksen, se kykenee siihen luultavasti parhaiten Tristania kuuntelemalla.

– PS –

Helsinki, 14/11 2005

ENGLISH SUMMARY

This third issue of *Usva* is full of noises, sounds and sweet airs that delight and hurt not, as well befits the theme of our issue: Music.

In their respective columns the acclaimed novelists Boris Hurtt and J. Pekka Mäkelä explain how music has inspired them in their writing. Especially Hurtt is well known for using music and musicians in his stories, while Mäkelä has recently discovered the unmitigated joy that is Bollywood.

Our short stories are laced with heavy doses of music – or just use it as a strategic yet critical spice. In an afterword each author casts some light on the piece of music that looms behind their story – and why that particular piece.

In His Master's Voice Hannu Rajaniemi, our esteemed

reinforcement from the fabled land of Edinburgh, dazzles us with a dynamically futuristic vision of copies and copyrights – as applied by a dog and cat on a mission.

Petri Laine's two quirky short short stories – *Afterimage* and *Unsolvable* – both owe their conception to the heavy Teutonic sounds of Rammstein, while Petri Salin's *The Great Liberation upon Hearing* owes its conception to the equally heavy Teutonic sounds of Richard Wagner's *Tristan und Isolde*.

Irma Hirsijärvi's *A Weekend in the Countryside* takes us on a country weekend, with a delightfully surprising twist.

The typewriter-cum-gramophone depicted on the front cover is by courtesy of Tero Niemi.

VIIKONLOPPU MAALLA

Mies ja nainen istuvat pimeässä, vierekkäin, äänettöminä. Musiikki soi hiljaa. Suihkumoottorin kohina kuuluu vaimeana hyttiin, yö vie heitä kohti pohjoista. Alapuolella vilahtelevat ohi huoltoasemat, kylät ja liittymät, yhä harvemmin, kunnes matka kulkee asumattomien maiden halki. Jossakin vaiheessa mies kumartuu, ojentaa kätensä ja painaa tupakan-sytyttimen pohjaan. Kun se pompahtaa ylös, mies tarttuu siihen huolellisesti kolmella sormella ja sytyttää savukkeen. Nainen on huvittunut. Museolaite toimi moitteetta, mutta mies pitää savukkeesta kiinni peukalolla ja etusormella, muut sormet sojottavat viuhkana. Mies ei huomaa naisen ilmettä, vaan vetää syvään henkeen ja tarjoaa savuketta naiselle. Tämä pudistaa päätään tuijottaen herkeämättä ohjauspöydän keskellä hohtavaa kartan keskiviivaa. Mies katsoo hetken naisen profilia, ojentaa sitten oikean kätensä ja avaa kömpelösti naisen paidan ylänapin, sitten toisen. Hän liu'uttaa kätensä paidan sisään ja koskettaa naisen rintaa. Nainen nojautuu taaksepäin mutta kun moottorin ääni laskee hieman, ja hän muuttaa taas asentoaan, painaa kevyesti keinoanahan peittämää ohjauskahvaa nostaakseen taas kierroksia.

Viimeisten kilometrien aikana mies on avannut paidan kokonaan, hän hyväilee ja näykkii naisen rintoja kunnes tämä voihtuu. Lopulta nainen työntää miehen kauemmaksi, sillä loppumatka kuljetaan pitkin kapeaa aukiota, ja nainen haluaa olla valmiina ohjaamaan siltä varalta että navigaattori ei toimi. Perillä tienvarren tunnistin räväyttää päälle pihavalot. Sinisävyiset valokiilat sirpaloituvat alastomien puiden varjoihin, karu niemi näyttää jälleen kerran niin pieneltä. Moottori kohahtaa, alus laskeutuu hieman harmaantuneen kelohonkamökin viereen. Kuistin pylväisiin kiinnitetyt tuikkulamput sirisevät, ensimmäiset yökköset ovat jo sokais-tuneet. Mies tietää, että lähellä on ranta, ja hän ottaa vielä hiukan epävarmana pari askelta sitä kohti, keho tottelee kuitenkin jo hyvin, ja mies pysähtyy ennen pimeää seinää. Hän haistaa veden, kuulee hiljaisen litinän aaltojen osuessa kiviseen rantaan ja pitkään laituriiin. Hän kumartuu ja kos-

kettaa maata.

Mies nousee ja kääntyy. Nainen on jo avannut takakontin ja nostelee tavaroita hiekalle. Maassa lojuu männynkäpyjä. Mies menee naisen taakse, ja kun tämä kurkottaa kontin perällä olevaa eväskoria, mies asettaa sormensa naisen niskalle ja painaa kevyesti. Nainen jää paikoilleen, odottaen. Mies hyväilee naisen ihoa, selkää, kylkeä, pakaroita, nostaa sitten naisen hametta. Hän sujauttaa kätensä tämän jalkoväliin ja tunnustelee. Nainen naurahtaa ja suoristuu ojentaen korin miehelle. Mies nuuhkaisee sormiaan, ottaa korin ja seuraa naista sisään.

Järvelle aukeavaa kuistia reunustaa kolmen hirsikerran kaide. He nousevat kuusi porrasta ja avaavat oven taloon.

Sisällä tuntuu kuivalta ja lämpimältä. Edelliset matkalaiset ovat juuri lähteneet. Nainen riisuu puseronsa, hameensa ja kenkensä. Muuta hänellä ei ole. Hän tunnustelee nauhoja ja hakasia, haistaa kankaisiin uutettua parfyymia, viivyttelee. Hän katsoo mieheen joka riisuutuu myös, he tarkastelevat toisiaan tulen loimussa, kuin harvinaisia eläimiä. Mies kantaa vielä kaksi erää tavaroita sisälle. Ulkona alkaa sataa, ja toisella kerralla mies pysähtyy, jää seisomaan ulos kylmään sateeseen. Hän kääntää kasvonsa kohti taivasta ja sulkee silmänsä hetkeksi. Kovat kylmät sormet tanssivat hänen kasvoillaan. Sisällä hän laskee viimeiset kassit keittiön lattialle ja ottaa kiinni ohimenevästä naisesta, painaa tämän uuninmuuria vasten. Nainen pudottaa kädestään tavaransa jota oli kuljettamassa, ja työntää sormensa miehen hiuksiin, painaa suunsa miehen suulle. He käyvät läpi ajatuksissaan ruumiinsa kaikki aukot, reitit, joita kuljettaisiin, ja heidän ajatuksensa juoksevat pitkin ihoa, kummallakin yhtä aikaa, ja he rentoutuvat ja tuntevat pehmeiden kouristusten alkavan sisällään. He pitävät koko ajan silmiään auki ja katsovat toisiaan.

Yöllä kaikki on selvempää, tuoksut, äänet, maut. He vii-
pyvät kaksi yötä ja lähtevät sunnuntaina.

Näin sen ajattelen. Näin sen olen ajatellut kuusitoista vuotta. Tämän kuvan olen kerännyt sirpaleista, asioista, joita he ovat toisilleen maininneet, ohimennen, eivät koskaan suoraan minulle. Olen halunnut rakentaa tarinan heidän tulostaan, jotta ymmärtäisin mihin tulen aina kun minut tuodaan kaksitoista tuntia myöhemmin heidän saapumisensa jälkeen, niin kuin sopimus on. Häkkivaununi ajetaan pihaan, avataan, ja minun käsketään riisuutua. Vartijat sopivat hakuajan, joka on aina sama, seuraavana aamuna kello kymmeneltä, ja lähtevät, sillä minulla ei olisi kuitenkaan mitään suuntaa mihin paeta, ja niin seuraan emäntääni ja isäntääni sisään.

He ovat kattaneet pöydän, ja syömme myöhäisen aamiaisen takkatulen äärellä, olemme kaikki alasti. He haluavat nähdä ruumiini, katsoa muutoksia. Olen lakannut miettimästä mikä heidän oikea hahmonsa on. Sillä ei ole enää merkitystä. Olen iloinen että he ovat tulleet taas. He kysyvät ruoka-aineista jotka he ovat tuoneet mukanaan, hedelmistä, vaatteista, elokuvista, joista he pitävät kovin, musiikista. Vastaaminen on helppoa, se kuuluu koulutukseemme. Minulla on aina mukani pieni kirjasto heitä varten, uutta ja vanhaa. Toinen heistä, useimmiten mies, mieheksi muunnettu haluaa vanhoja elokuvia, nainen, useimmiten naiseksi muunnettu klassista musiikkia.

Minä olen odottanut heitä puoli vuotta, niin kuin aina, ja odotuksesta kärsimättömänä olen tukehtua aisteihini jotka kertovat minulle edellisen yön tapahtumat. Naisen maku, miehen tuoksu. Tuulen käpälänjäljet talon ympärillä. Sisäkäiset vartalogot, täysin karvattomat, heidän, ja myöhemmin sileys joka tunkeutuu minuun, johon minä työnnyn. Joskus mietin ja kysyinkin miksi he halusivat aina minut, miksei jotakuta muuta miestä, tai välillä naista. En muista mitä he

vastasivat, mutta ymmärsin että he haluavat seurata yksilön muuttumista vuosien myötä. Kun valvojat kuulivat siitä, se teki minusta arvokkaamman ja sain monia etuuksia. Elokuvia ja musiikkia valintani mukaan. Parempaa ruokaa. Hedelmiä. Solariumin. Mutta minulle tärkeintä oli jatkuvuus, joku jota odottaa. Muut muukalaiset tulivat ja menivät, samat olennot harvoin uudelleen. He olivat ohimenevä sarja kasvoja ja tuoksuja, kipua ja nautintoa. Näitä tapaamisia odotin.

Välillä jättäydymme hiljaisuudelle, tai he kaksi puhuvat keskenään, lisäämme puita takkaan, käymme jopa kävelyllä, torkahtelemme. Syömme vähän, he eivät juo viiniä, vaan ovat tuoneet sen minulle. Vesi on lähdevettä. Puhumme paljon. He pitävät ihmisten unesta, se on heistä kummallista ja hauskaa. He eivät kysy mitä minulle kuuluu.

Viimeisenä, aina juuri ennen lähtöä käyn uimassa, sillä leirillä ei ole vesialueita. Kesällä uin pitkään, monta kertaa voimakenttään saakka ja takaisin. Talvella pumppu pitää jään auki ja laiturilta on helppo pudottautua kylmyyteen. Solahdan aina veteen kuin syvään ikävään, ja painan jalkapohjani karkeaan soraan, etten itkisi. He hämmästyivät kovin kun uin ensimmäisen kerran talvella. Puhuin elimistön omasta kortisonituotannosta, immuniteetista, verenkierrasta.

Kun tulee aika, suutelemme hyvästit ja avaan ulko-oven. Menen kuljetushäkkiini, jossa odottaa puhdas vaatepari ja peitto. Se on tarpeen, sillä ulkona tuulee. Ulkona tuulee aina kun lähdän.

© Irma Hirsjärvi 2005

Irma Hirsjärvi

Jyväskyläläinen Irma Hirsjärvi on kirjoittamisen moniotelija: tietokirjailija, tutkija ja järjestöaktiivi, joka on ollut järjestämässä useita Finncon-tapahtumia. Novellien lisäksi Hirsjärveltä on ilmestynyt kuunnelma, videolyhtelokuva ja tv-käsikirjoituksia, sarjakuvia ja runoja.

Saatesanat novelliin: ”Novelli sai itse asiassa alkunsa aivan toisesta tarinasta, jonka kuitenkin koin ohueksi ja pinnalliseksi. Alunperin kertomus käsitteli kolmen vapaan ihmisen kohtaamista, joista kaksi on pariskunta ja yksi ”vierailleva” viihdyttäjä tyyliin ”pariskunta etsii tervettä, estotonta miestä kolmanneksi pyöräksi”. Sitten minua pyydettiin Hekuma-kirjoituskilpailun tuomaristoon, ja huomasin, etten ollut julkaissut yhtään eroottista sf-tarinaa. Pidän alkuperäisen tarinan tunnelmasta, ikävän ja yksinäisyyden väreistä, ja päätin kirjoittaa sen uudelleen käyttäen tie-

teiskirjallisuuden keinoja: kärjistäen ja näyttäen asioita oudossa valossa. Kuten tavallista, tarina otti ohjat käsiinsä, ja tuloksena oli surumielinen episodi maapallon kolonialisaation ajoilta.”

Ajatuksia scifistä: ”Scifin keskeinen ajatus on käyttää tieteellisen tutkimuksen mukanaan tuomia ajatuksia kysymyksiin ”mitä jos...?”. Itse olen humanisti taustaltani, ja kiinnostunut sekä yhteiskuntatieteellisestä tutkimuksesta että luonnontieteellisestä, ja teknologiasinkin vielä. Tieteiskirjallisuuden kautta kaikki noista nousevat ajatukset voi yhdistää luontevasti, ja kirjoittaa tarinamuotoon: pohdintaa globalisaation seurauksista, maapallon ekologisista muutoksista tai yhteiskunnallisen alistamisen muodoista, aina kuitenkin niin, että keskiössä on kokeva ihminen.”

Menestystä maailmalla

Hannu Rajaniemen novelli *Deux ex homine* on julkaistu skottilaista spekulatiivista fiktiota esittelevässä antologiassa *Nova Scotia* (New Scottish Speculative Fiction). Antologian toimittajina ovat Neil Williamson ja Andrew J Wilson. Rajaniemen lisäksi kokoelmassa ovat mukana mm. Ken McLeod, Charles Stross, Edwin Morgan ja Jane Yolen. *Deus ex Homine* on myös parhaillaan ehdokkaana British Fantasy Awardin saajaksi novellisarjassa.

Syksyllä ilmestyneitä kirjoja

Syksyn kirjasadosta poimintana muutama spekulatiivinen lukuvinkki.

Sari Peltoniementä on ilmestynyt novellikokoelma *Ainakin tuhat laivaa* (Tammi 2005). Kokoelmassa on spekulatiivisia novelleja alaotsikoin ”muualta” ja ”täältä”.

Johanna Sinisalon *Kädettömät kuninkaat ja muita häiritseviä tarinoita* (Teos 2005) sisältää mm. Aikakoneessa ja Tähtivaeltajassa julkaistuja Sinisalon novelleja, joita on vaikea tavoittaa kirjastoistakaan. Retrospektiivinen novellikokoelma antaa hyvän katsauksen Sinisalon kirjoittajanuraan ja oman aikansa ajankohtaisiin spekulatiivisiin huolenaiheisiin. Kokoelmassa on myös yksi varta vasten kokoelmaa varten kirjoitettu novelli.

Risto Isomäen Finlandia-palkintoehdokas *Sarasvatin hiekkaa* (Tammi 2005) on täysiveristä yhteiskunnallisesti kantaottavaa science fictionia. Isomäki on Finncon 2006 -tapahtuman kotimainen kunniavieras.

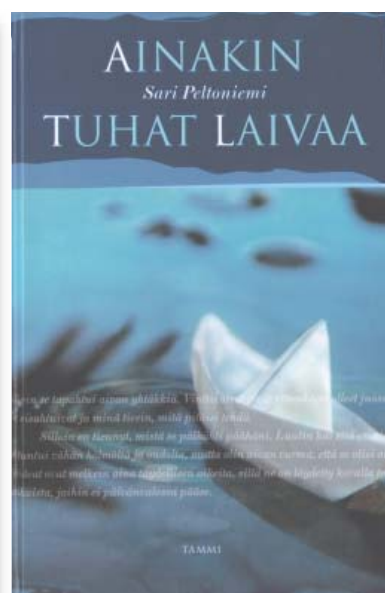
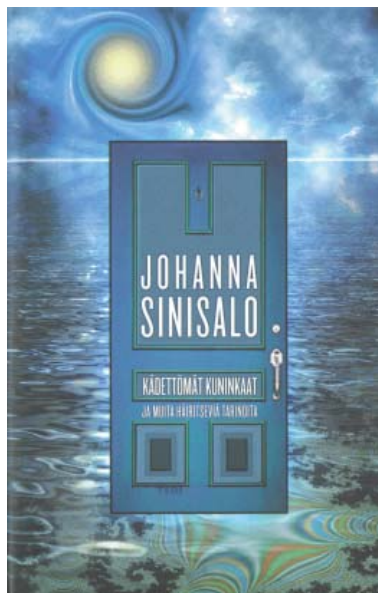
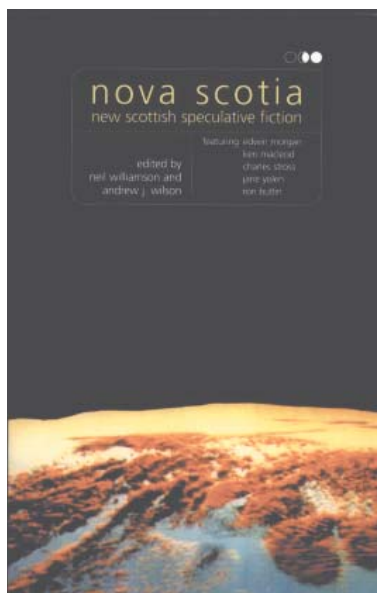
Fandomissa tapahtunutta

Syyskuun 9. päivä pidetty Escon-tapahtuma keräsi Espooseen sf- ja fantasiaharrastajia. Monipuolisessa ohjelmassa oli mm. Johanna Sinisalon ja Tähtivaeltaja-palkinnon saaneen **M John Harrisonin** haastattelut. Kansanedustaja **Jyrki J Kasvi** ja **Mika P Nieminen** esittelivät kirjoista tehtyjä tietokonepelejä ja elokuvia, paneelikeskustelussa pohdittiin mitä fantasiaa kannattaisi lukea Potterin jälkeen. Lisäksi Suomen Tieteiskirjoittajilla oli lukiolaisille suunnattu scifi- ja fantasiakirjoittamisen esittely. Escon aiotaan järjestää seuraavan kerran vuonna 2007.

Scifistinen ohjelma jatkui lauantaina 10.8 Helsingissä Tähtivaeltajapäivillä, jossa esiintyivät edellispäivän tapaan kirjailijat M John Harrison sekä Johanna Sinisalo. Paneelikeskusteluja oli myös muista aiheista, mm. tieteiskirjoittaja **Katja Kivilahti**, uusi lupaus **Lotta Dufva** sekä kirjailijat **Tero Niemi** ja **Anne Salminen** olivat keskustelemassa kirjoittamisesta.

Viikonloppuna juhlittiin myös Helsingin Science Fiction Seuran Tähtivaeltajapalkinnon 20-vuotista taivalta. Perjantaina 9.9.2005 luovutettiin parhaasta vuonna 2004 suomaksi ilmestyneestä science fiction -kirjasta myönnettiin Liken julkaisemalle M. John Harrisonin romaanille *Valo*. Teoksen on suomentanut **Hannu Tervaharju**.

Valo (alkuteos *Light* ilmestyi 2002) on monitahoinen, lukijansa haastava mestariteos, jonka muoto heijastaa osuvasti sisältöä. Kirjassa käytetään taitavasti unia, kuvitelmia ja muistoja ja kytketään näennäisesti erilliset tarinat monikerroksiseksi kudelmaksi, joka lopulta räjäyttää lukijan aivot säkenöiväksi valoksi. Kirja ei kunnioita genremääritelmiä, vaan taituroi upeasti avaruusoopperan, kovan science fictionin, fantastisen fabuloinnin ja modernin valtavirtakirjallisuuden rajapinnoilla.

Kirjoituskilpailujen tuloksia

Vuoden 2005 Novaan osallistui 124 tekstiä. Palkinnot jaettiin 17.9 Turussa Atonova-tilaisuudessa. Kilpailun voitto meni Toijalaan **Johanna Nordlingille** novellista *Hukkuneet äänet*. Novelli on kaunokirjallisesti kunnianhimoinen työ, jossa kahden minäkertojan puheenvuorot vaihtelevat. Novelli on kummitustarina, mutta samalla kuvaa naiseuden erilaisia vaiheita ja tunnetiloja koskettavasti ja traagisesti. Toiseksi sijoittunut *Toimikas* on helsinkiläisen **Paula Susitaipaleen** kirjoittama uuskumma novelli naisesta, joka kutoo tulevalle puolisolleen toimikasta. Kolmanneksi tuli **Kari Tossavainen** Oulusta novellillaan *Myria*, joka on kafkamainen kuvaus virkamiehen vapaapäivästä.

Kisan suosittumia novellin puitteita oli näennäisesti arki-realisteeseen ympäristöön sijoitettu tarina, jossa sitten todellisuus nyrjähtää. Saduista ja muista tarinoista oli ammennettu inspiraatiota. Tarinoita oli sijoitettu rohkeasti myös avaruuteen, vieraille planeetoille sekä tulevaisuuden maapallolle. Kokonaan omaan fantastiseen todellisuuteensa sijoittuvia tarinoita oli tänä vuonna mukana yllättävän vähän, samoin kauhutarinoita.

Kunniamaininnan saivat **Maarit Heikkinen, Marika Riikonen, Hannele Hakala, Tiina Männistö, Saara Henriksson, Anne Alasirniö ja Heikki Nevala**. Sijoittuneita ja 25 parhaan joukkoon päässeitä novelleja tullaan julkaisemaan Spinissä ja Kosmoskynässä. Usvassa 4/2005 on luettavissa Nevalankymmenenneksi sijoittunut *Orson Shaneyn kasvot*.

Nova-kirjoituskilpailu järjestetään vuonna 2006 seitsemättä kertaa. Kilpailu on saanut palkintoihin tukea Jenny ja Antti Wihurin rahastosta.

Vuoden parhaan tieteis- ja fantasianovellin palkinto, Atorox-patsas, meni Tero Niemen ja Anne Salmisen kirjoittamalle novellille *Matka Reformaan*. Teksti ilmestyi Nimbus ja tähdet -romaanissa (Atena 2004). Toiseksi sijoittui **J.K. Miettisen** Khii/Yksin/taivaanalla (Portti) ja kolmanneksi **Leila Paananen** novelli *Häivähdys sitruunaa* (Portti 4/2004).

Suomen Tieteiskirjoittajat ry:n ja Maan Ystävät ry:n järjestämän ekoscifikirjoituskilpailun tulokset julkistettiin myös samana lauantaina. Voittajaksi on tuli Janne Harju novellillaan Menninkäisen pienen näki. Jaetun toisen sijan saivat Markku Soikkeli novellilla Urho ja kettu ja Kirsti Kukkonen novellilla Sekuriuksen lapset. Muita sijoja ei jaettu.

Kisa järjestettiin nyt toista kertaa peräkkäin, ja sen tarkoituksena oli herättää keskustelua maailman tilasta ja sen tulevaisuudesta kirjallisuuden keinoin. Tuomariston luonnehdinnan mukaan erityisesti geenimanipulaatio ja mutaatiot kiinnostivat kirjoittajia. Yleisnäkemys on hyvin pessimisti-

nen. Yhtään positiivista tulevaisuudenkuvausta ei kymmenen finalistin joukosta löytynyt.

Tuomariston puheenjohtajana toimi kirjoittaja/kriitikko ja ympäristöaktivisti Mika-Petri Lauronen. Muut jäsenet olivat emeritaprofessori Liisa Rantalaiho, kirjailija Risto Iso-mäki ja tutkija Ville Lähde.

NOVA 2006 -kirjoituskilpailu käynnistyy

Turun Science Fiction Seura ja Suomen Tieteiskirjoittajat järjestävät seitsemättä kertaa palautteellisen science fiction- ja fantasianovellikilpailun.

Kilpailu on avoin kaikille, jotka eivät ole aikaisemmin julkaisseet kaunokirjallista teosta (omakustanteet ja julkaisut antologioissa eivät ole este osallistumiselle).

Novellit tulee kirjoittaa suomeksi. Aihe on vapaa, kunhan se liittyy science fictioniin tai fantasiaan. Kisaan saa osallistua useammalla novellilla. Tekstit, joiden maksimipituus on 20 liuskaa, postitetaan kolmena kappaleena ja nimimerkein varustettuna Turun Science Fiction Seuralle 30.4.2006 mennessä osoitteeseen TSFS ry. / NOVA 2005, PL 538, 20101 Turku. Esiraatiin kuuluvat Tytti Korhonen, Anne Leinonen ja Leila Paananen. Tuomaristoon kuuluvat Nova 2004-voittaja Jenny Kangasvuo, kriitikko ja Kosmoskynän päätoimittaja Pasi Karppanen, tieteiskirjoittaja Petri Laine, Nova 2002-voittaja Natalia Laurila ja kirjailija Anne Leinonen.

Kilpailuun on saatu rahoitusta Jenny ja Antti Wihurin rahastolta, ja kärkekymmenikön palkinnot ovat siksi korkeammat kuin aikaisempina vuosina. Järjestäjätahot päättivät jakaa palkinnot niin, että myös kunniamainitut saavat tänä vuonna suuremman palkintosumman.

Palautetta annetaan kolmiportaisen mallin mukaan. Palkitut novellit (sijat 1-10) saavat palautetta tuomaristolta. Esiraadilta tuomaristolle edenneet, mutta sijoittumatta jääneet novellit saavat palautteen esiraadilta. Muut palautetta pyytäneet saavat esiraadin kirjoittaman yleispalautteen, jossa käydään läpi vuoden sadon suurimpia kompastuskiviä ja yleisiä kirjoitusohjeita.

Järjestäjät toivovat runsasta osallistumista niin kokeneilta kuin aloitteleviltakin kirjoittajilta.

Lisätietoja: NOVA-sihtööri Kirsi Saaros,
aryepalpatine@hotmail.com, Puh: Puh: 02-2367 260
(vastaajaan voi jättää soittopyynnön),

<http://tsfs.utu.fi/nova/>

Kisalla on myös oma livejournal osoitteessa: http://www.livejournal.com/users/nova_kilpailu/

Livejournalissa voi seurata kisan edistymistä sekä kysyä kisan kulkuun ja sääntöihin liittyviä kysymyksiä.

Vielä ehtii osallistua Hekumaan!

Suomen Tieteiskirjoittajat, Helsingin Science Fiction Seura ja Helsingin Yliopiston Science Fiction -Klubi järjestävät eroottisten science fiction- ja fantasianovellien kirjoituskilpailun Hekuman.

Kilpailussa etsitään kirjallisesti korkeatasoisia, luovalla tavalla eroottisuuteen suhtautuvia sf/f-tekstejä. Näkökulma aiheeseen voi olla kyseenalaistava tai viihteellinen tai eroottisuus liittyy esimerkiksi seksuaalisuuteen, lisääntymiseen, vallankäyttöön tai arkipäivään. Aihetta voi myös käsitellä heijastamalla se tulevaisuuteen tai muihin todellisuuksiin.

Kannattaa myös muistaa, että niin kirjallisuudessa kuin erotiikassakin peittäminen ja vihaaminen on usein tehokkaampaa kuin riisuminen. Inspiraatiota hyvien eroottisten novellien kirjoittamiseen voi saada esimerkiksi novellikokoelmista Himon anatomia, Ensimmäinen kerta, Julma on rakkaus tai Sielusi hipiä.

Kilpailussa on kaksi sarjaa, novellit ja raapaleet. Novellisarjassa tekstien enimmäispituus on kymmenen liuskaa. Novellit on tulostettava yhdelle puolelle paperia, fontti Times New Roman, pistekoko 12 ja riviväli 1,5. Sivut tulee numeroida niin, että samassa yhteydessä käy ilmi myös novellin sivujen kokonaismäärä.

Raapaleet ovat täsmälleen sadan sanan mittaisia mininovelleja. Lisäksi otsikoissa ja väliotsikoissa saa olla korkeintaan viisitoista sanaa. Alle tai yli satasanaiset tekstit hylätään. Korostettakoon, että lyhydestään huolimatta hyvä raapale ei ole kasku, vaan sen tulisi täyttää mahdollisuuksien mukaan kaikki hyvän sf/f-novellin tunnusmerkit.

Kisaan osallistutaan nimimerkillä, joka merkitään jokaiseen liuskaan. Omat yhteystiedot (nimi, osoite, sähköposti, puhelin) kirjoitetaan paperille, joka suljetaan erilliseen kirjekuoreen. Kirjekuoren päälle merkitään kirjoittajan nimimerkki, sekä novellin nimi. Tämä kuori suljetaan yhteiseen kuoreen kilpailuun osallistuvan novellin kanssa. Kisaan saa osallistua useammalla kuin yhdellä tekstillä, mutta silloin tulee käyttää eri nimimerkkiä.

Kilpailutekstit on lähetettävä 31.1.2006 mennessä kahtena kappaleena kisan sihteerille Anne Leinoselle osoitteeseen Kiisterintie 146, 50670 Otava. Kuoreen tunnus ”Hekuma”.

Kilpailun esiraatiin kuuluvat Kosmoskynä-lehden päätoimittaja Pasi Karppanen, kirjailija Anne Leinonen ja Nova-voittaja Katja Salminen. Tuomaristoon kuuluvat sf/f-aktiivi Teemu Ahonen, tutkija Irma Hirsjärvi, kirjailija Salla Simukka ja kriitikko Toni Jerro.

Kisan tulokset julkistetaan Finncon-tapahtumassa Helsingissä elokuussa 2006. Novellisarjan voittaja saa 100 euroa ja raapalesarjan voittaja 30 euroa. Muita palkintoja ja tunnustuksia jaetaan tuomariston harkinnan mukaan. Palkintosummat voivat myös nousta.

Kisan järjestäjät varaavat mahdollisuuden julkaista kisan satoa julkaisuissaan, esimerkiksi HYSFK:n Marvinissa sekä STk:n Kosmoskynässä tai kisan sadosta mahdollisesti koottavassa antologiassa. Kunkin tekstin julkaisemisesta sovitaan kuitenkin erikseen kirjoittajien kanssa.

USVA 4/2005 ILMESTYY
JOULUKUUN LOPULLA. NUMERON
POLTTOPISTEESSÄ OVAT UUDET KIRJOIT-
TAJAT. HAE OMASI OSOITTEESTA
WWW.USVAZINE.NET!